

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vznik a zánik obce

Předkládá: Gabriela Ficzuová

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Miloš Matula, CSc.

Plzeň 2019

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vznik a zánik obce“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

Plzeň, březen 2019

.....

Poděkování:

Tímto bych moc ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, panu JUDr. Miloši Matulovi, CSc., za jeho ochotu při konzultacích a cenné rady, které mi při psaní práce poskytl. Dále bych chtěla poděkovat paní starostce Bc. Zdeně Hončarové a místostarostovi Lukášovi Macíčkovvi za jejich ochotu a spolupráci.

OBSAH

1. ÚVOD.....	7
2. STRUČNÉ VYMEZENÍ SAMOSPRÁVY.....	9
2.1. Územní samospráva	9
2.2. Zájmová samospráva.....	9
3. CHARAKTERISTIKA POJMU OBCE.....	11
3.1. Historické pojetí obecního zřízení na našem území.....	11
3.1.1. Obecní zřízení od roku 1945.....	12
3.2. Prvky obce.....	13
3.2.1. Územní základ obce.....	14
3.2.2. Osobní základ obce.....	14
3.2.3. Ekonomický základ obce	15
3.3. Rozdělení obcí.....	16
2.3.1. Obec	17
2.3.2. Městys	17
2.3.3. Město	18
2.3.4. Statutární město	19
2.3.5. Hlavní město Praha	20
2.4. Působnost a její členění.....	20
2.4.1. Samostatná působnost.....	21
2.4.2. Přenesená působnost obce	22
4. ORGÁNY OBCE	24
4.1. Zastupitelstvo obce.....	24
4.1.1. Výbory zastupitelstva	25
4.2. Rada obce	26
4.2.1. Komise rady	26
4.3. Starosta.....	27
4.4. Obecní úřad	27

5. VZNIK OBCÍ V ČR.....	29
5.1. Sloučení obcí.....	29
5.2. Oddělení části obce	31
5.2.1. Příklad vzniku nové obce.....	33
5.3. Vznik obce v důsledku změny nebo zrušení vojenského újezdu	36
5.3.1. Optimalizace vojenských újezdů	37
6. ZÁNİK OBCÍ V ČR.....	39
6.1. Sloučení obcí.....	39
6.2. Připojení obce k jiné obci.....	39
6.2.1. Příklad zániku obce.....	40
6.3. Další historické důvody zániku obcí	44
6.4. Nemožnost zániku obce při nezájmu o samosprávu	47
7. ZÁVĚR.....	52
CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ	53
SEZNAM ZDROJŮ.....	54
SEZNAM KONZULTANTŮ	57
PŘÍLOHY	58

1. ÚVOD

Jako téma mé bakalářské práce jsem si vybrala „Vznik a zánik obce“. Je to téma zajímavé, avšak poměrně opomíjené a ne tolik probírané. Myslím, že by se na tuto problematiku měl klást větší důraz. Vznik a zánik obcí totiž zasahuje do běžného života lidí. Cílem mé práce bude popsat problematiku vzniku a zániku obcí na našem území.

V první kapitole mé práce chci vysvětlit význam samosprávy a její rozdělení.

V druhé kapitole charakterizují pojem obce. Stručně zde popíšu historii obecního zřízení na našem území, základní prvky obce, jejich rozdělení v ČR a působnost.

V třetí kapitole uvedu a popíšu funkce orgánů obce, kterými jsou vždy starosta, zastupitelstvo obce, rada obce a obecní úřad. Tyto dvě kapitoly jsou dle mého názoru důležité a nezbytné k lepšímu porozumění problematice vzniku a zániku obce, velice úzce s ní totiž souvisejí.

V druhé části mé práce se zaměřím na vlastní problematiku vzniku a zániku obcí. Nejprve se budu zabývat způsoby vzniku obcí na našem území podle platné právní úpravy. Těmito způsoby jsou vznik obce sloučením dvou nebo více obcí, oddělení části obce či vznik v důsledku změny nebo zrušení vojenského újezdu. Abych problematiku více přiblížila, rozhodla jsem se uvést konkrétní příklad vzniku obce. Příkladem bude vznik obce Krhová v důsledku jejího oddělení od města Valašské Meziříčí. Uvedu průběh jejího oddělení. Příklad doplním o názory a informace od místostarosty Krhové – pana Lukáše Macíčka.

Poté se budu zabývat způsoby zániku obcí na našem území. Dle platné právní úpravy jde o zánik obcí v důsledku sloučení obcí nebo připojením jedné obce k druhé. Na našem území však v historii obce zanikaly i jiným způsobem, než uvádí zákon č.128/2000 Sb., o obcích, tyto způsoby zde chci také uvést. Jde například o zánik obcí v důsledku odsunu německého obyvatelstva z pohraničí po druhé světové válce nebo o zánik v důsledku výstavby vodních přehrad. Některé obce zanikly i kvůli rozhodnutí vedení státu o rozšíření uhelné těžby. K přiblížení problematiky také uvedu příklad zániku obce. Příkladem bude zánik obce Lhota v důsledku připojení ke statutárnímu městu Plzeň. Popíšu průběh jejího připojení. Příklad doplním o názory a informace od starostky městské části Plzeň 10 – Lhota – paní Zdeny Hončarové.

Na závěr mé práce chci upozornit na problematiku nemožnosti zániku obce v případě, kdy občané nemají zájem podílet se na samosprávě. V důsledku toho obec existuje pouze jako formální útvar.

2. STRUČNÉ VYMEZENÍ SAMOSPRÁVY

Samospráva je v našem státě součástí veřejné správy, která se dělí na státní správu a samosprávu. Pojem veřejné správy není v našem právním řádu nikde vymezen, máme tedy mnoho teoretických východisek. „*Veřejná správa je institut sloužící občanům k realizaci jejich práva na správu věcí veřejných. Jde o správu veřejných záležitostí ve veřejném zájmu*“.¹

Samosprávu představuje vedení záležitostí daného společenství, které zamezuje koncentraci v jediném mocenském centru a tedy jejímu možnému zneužití. Je vykonávána v zájmu společenství, jeho jménem, na jeho odpovědnost a vlastními prostředky, které jsou tvořeny vlastními zdroji a příspěvky. Stát může na samosprávu přispět dotacemi a subvencemi státu, avšak do záležitostí společenství může zasahovat pouze v případech, které mu stanoví zákon. V České republice se samospráva dělí na územní a zájmovou.²

2.1. Územní samospráva

Území České republiky je rozděleno na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky a na kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Územní samospráva má kořeny již v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava ČR (dále jen Ústava ČR) a také v preambuli Listiny základních práv a svobod, kde je uvedeno, že: „*Navazuje na obecně sdílené hodnoty lidství a na demokratické a samosprávné tradice našich národů*“.³ Článek 8 Ústavy ČR potom konkrétně zaručuje samosprávu územních samosprávných celků.⁴

Územní samosprávné celky chápeme jako územní společenství občanů, která mají právo na samosprávu. Jsou tvořeny z potřeb veřejného a společenského zájmu a z principu řídit vlastní záležitosti občanů. Podstatou obce (kraje) je územní, osobní a samosprávný základ.⁵

2.2. Zájmová samospráva

Zájmová samospráva závisí na lidské činnosti. Představuje nám sdružování občanů, kteří mají buď stejné zájmy a záliby nebo společné cíle a profese. Zájmovou samosprávu tedy dělíme na profesní a zájmovou.

¹ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 16. ISBN 80-7201-665-5.

² KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 19. ISBN 80-7201-665-5.

³ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, preambule

⁴ KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 14. ISBN 80-7179-794-4.

⁵ KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 14. ISBN 80-7179-794-4.

Profesní samospráva představuje sdružení občanů, kteří mají stejné profesní zaměření, společné cíle a zájmy. Členství v této samosprávě vzniká až dosažením určitých podmínek. V tomto případě dosažením určitého vzdělání a převládá zde povinné členství. Příkladem je advokátní komora nebo lékařská komora. Zájmová samospráva sdružuje občany se stejnými zájmy nebo zálibami a členství v tomto zájmovém sdružení je zpravidla dobrovolné. Občané se mohou sdružovat například v různých politických stranách (KDU – ČSL), v zájmových organizacích (sdružení filatelistů) nebo ve svazech (svaz včelařů).⁶

⁶KAŇA, Pavel. *Základy veřejné správy*. 2. doplněné vydání. Ostrava: Montanex, 2007, s. 47. ISBN 978-80-7225-244-2.

3. CHARAKTERISTIKA POJMU OBCE

Jak jsem se již zmínila v první kapitole, obec je chápána jako základní územní samosprávný celek. Konkrétně ji definuje § 1 a § 2 zákona č.128/2000 Sb., o obcích (dále jen zákon o obcích). „*Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při plnění těchto úkolů chrání též veřejný zájem.*“⁷

Za základní pramen, který upravuje problematiku obcí, považujeme především Ústavu ČR, která definuje územní samosprávu v hlavě sedmé. Velmi důležitý je článek číslo 99, který Českou republiku rozděluje na obce, které jsou základními samosprávnými celky a kraje, které jsou vyššími samosprávnými celky. Dalším pramenem je Listina základních práv a svobod ČR, kde také najdeme články, které se týkají územní samosprávy, příkladem je článek 17 odst. 5. Tyto dva prameny jsou základními právními předpisy v České republice, tedy dokumenty s nejvyšší právní silou a žádný jiný právní předpis s nimi nemůže být v rozporu.

Za pramen, který nám konkrétně upravuje všechny aspekty existence obce, například: samostatnou působnost, přenesenou působnost obce nebo orgány obce, považujeme zákon o obcích, který vstoupil v účinnost 12. listopadu 2000.

Charakteristické vlastnosti obce:

1. Vlastní území – každá obec má území, které patří do katastrálního území obce nebo také území, které obec spravuje (územní základ obce)
2. Obyvatelstvo obce –(osobní základ obce)
3. Soustava orgánů, jimiž obec jedná
4. Právní subjektivita a právotvorba (právní základ obce)
5. Vlastní majetek a hospodaření dle vlastního rozpočtu (ekonomický základ obce)⁸

3.1. Historické pojetí obecního zřízení na našem území

Za začátek obecního zřízení na našem území považujeme revoluční rok 1848, který přinesl kromě zrušení poddanství i konec vrchnostenského zřízení. Vznik samosprávy je spojen s vydáním Stadionovaprovizorního prováděcího zákona, který docela podrobným

⁷Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §1 - §2

⁸KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 80-7201-665-5.

způsobem rozváděl samosprávné principy. Obecní zřízení proto bývá velmi často nazýváno jako Stadionův obecní řád. Zákon uvádí, že základem svobodného státu je svobodná obec a vymezuje tři druhy obcí: místní, okresní a krajskou.⁹

Obecní zřízení také rozdělovalo působnost místních obcí na přirozenou a přenesenou. Místní obce byly vytvořeny na základě josefských katastrálních obcí. Orgány místních obcí, které se volily, byly obecní výbor a představenstvo, jejichž volební období bylo tři roky. V roce 1850 zahájily činnost také okresní a krajské úřady. V roce 1851 se však výrazně změnila politická situace a dne 31. prosince byly vydány takzvané silvestrovské patenty, které obnovily absolutistický režim. Byla zrušena Ústava a v důsledku toho byly vydány takzvané Zásady o organických zařízeních v korunních zemích rakouského císařského státu. V jejich duchu měl být vypracován nový obecní řád. Samospráva zůstala jen v místních obcích. Rokem 1862, kdy byl vydán nový rámcový říšský zákon, byla ukončena éra zrodu obecní samosprávy.¹⁰

3.1.1. Obecní zřízení od roku 1945

Do roku 1938 se vývoj obecního zřízení nijak podstatně nezměnil, vývoj probíhal kontinuálně. Musím však upozornit na období po druhé světové válce, které postupně úplně odstranilo koncept územní samosprávy tak, jak se vyvíjela od roku 1848. Proto mi přijde velice důležité ho v mé práci zmínit. Po roce 1945 byl na našem území zaveden hierarchický systém národních výborů, kterým řídila Komunistická strana Československa (KSČ). Obce reprezentovaly místní národní výbory. Tyto místní a od roku 1949 krajské a zemské výbory sice zachovávaly právní rozlišení státní správy a samosprávy, ale výkonem v jedné struktuře se o zachování státní správy a samosprávy moc hovořit nedá. Výbory byly zákonem popsány jako základní orgány pracujících a měly tři hlavní orgány: plénum, radu a komise. Avšak nejmocnějším orgánem byl tajemník místního národního výboru a předseda. Jediný orgán, který měl být přímo volený, bylo plénum. Avšak je nutné zdůraznit, že fakticky stejně kandidoval jen jediný kandidát, který byl navržený prostřednictvím Národní fronty, kde měla rozhodující vliv KSČ. Místní národní výbory mohly plnit úkoly především v oblasti školství, kultury (například oblast základních a mateřských škol), místní infrastruktury (místní komunikace), obchodu (rozmístění prodejen, prodejní doba), životního prostředí a v dalších oblastech, jako je například vedení evidence obyvatelstva. Na místní úrovni existovaly také

⁹ BALÍK, Stanislav. *KOMUNÁLNÍ POLITIKA: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, 2009, S. 39-41. ISBN 978-80-7552-719-6.

¹⁰ Tamtéž

takzvané občanské výbory, jejichž úkolem byla hlavně komunikace s příslušnými národními výbory a řešení problémů dle místa jejich působení. Členové občanských výborů byli voleni na veřejných shromážděních veřejným hlasováním.¹¹

Rokem, který znamenal přechod k demokracii (nejen v oblasti místní správy), je rok 1990. V tomto roce byl vydán zákon č. 14/1990 Sb., o odvolání poslanců zastupitelských sborů a volbě nových poslanců národních výborů. Prostřednictvím toho byly z národních výborů vytlačeni nejvíce zkompromitovaní poslanci. Na místní úrovni se nejvíce reagovalo na pád režimu tak, že se začaly osamostatňovat řady obcí v důsledku toho, že byly za socialismu sloučeny. Ústavním zákonem č. 294/1990 Sb., byl dále zrušen jednokolejný systém veřejné správy a navrátit rozdělení na státní správu a samosprávu. Národní výbory byly zrušeny. Základem místní správy a místní státní správy se stala obec. Tímto zákonem bylo dále zkráceno funkční období posledních národních výborů (volby do obecních zastupitelstev se konaly 24. listopadu 1990). V důsledku zrušení národních výborů a obnovení samosprávy na obecní úrovni, vznikly nové orgány státní správy pro území okresů a to okresní úřady.¹²

V roce 1997 byl přijat zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územně samosprávných celků a o změně ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. S účinností k 1. lednu 2000 bylo vytvořeno čtrnáct vyšších územně samosprávných celků, jde o první etapu reformy veřejné správy u nás. V roce 2002 potom proběhla druhá etapa reformy, kdy byla zrušena činnost okresních úřadů a v důsledku toho vznikl nový typ obce – s rozšířenou působností.¹³

3.2. Prvky obce

Základ samosprávy obcí je založen na určitých prvcích, jinak řečeno základech. Prvním prvkem jsou občané dané obce neboli osobnostní základ obce, čímž rozumíme občany, kteří mají na území dané obce trvalý pobyt. Dalším je územní základ obce, což znamená, že každá obec musí mít své vymezené katastrální území. Posledním prvkem je ekonomický základ, kdy obec má své vlastní finanční zdroje a majetek.

¹¹BALÍK, Stanislav. *KOMUNÁLNÍ POLITIKA: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 55-57. ISBN 978-80-7552-719-6.

¹²BALÍK, Stanislav. *KOMUNÁLNÍ POLITIKA: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 57-58. ISBN 978-80-7552-719-6.

¹³KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 39-40. ISBN 978-80-7552-719-6.

3.2.1. Územní základ obce

Území obce je jedním z prvků charakterizujících obecní samosprávné celky. Zákon o obcích nám udává, že obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Podle současného pojetí je celé území České republiky rozděleno mezi území jednotlivých samosprávných obcí s výjimkou vojenských újezdů, které nejsou dle platné právní úpravy součástí území žádné obce. Dle platné právní úpravy má obec jedno nebo více katastrálních území. Katastrální území nám definuje §2 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí. „*Katastrálním územím je technická jednotka, kterou tvoří místopisně uzavřený a v katastru společně evidovaný soubor nemovitostí.*“¹⁴ Zákon č.36/1960 Sb., o územním členění státu nám potom udává, že každé území obce i vojenské újezdy jsou součástí jednoho okresu. To však neplatí pro hlavní město Prahu, která je také obcí, tvoří ale samostatnou územní jednotku.¹⁵

Na svém území obce vykonávají svoji samostatnou i přenesenou působnost (zákonem svěřený výkon státní správy) a to v případech, které stanoví zákon. Některé obce však mohou vykonávat úkoly, které patří do přenesené působnosti i pro správní obvod, který zahrnuje více obcí.¹⁶

Zákon o obcích nám umožňuje případné změny území obce a jeho hranic, o kterých se chcí v nadcházejících stranách zmínit podrobněji. Dle platné úpravy v České republice, máme několik možností změn území obcí: připojení obce, sloučení obce, oddělení části obce a smluvní úpravu hranic mezi obcemi.¹⁷

3.2.2. Osobní základ obce

Jelikož je obec považována za územní společenství občanů, dalším důležitým základem obce jsou její občané. Za občana obce považujeme dle §16 odst. 1 zákona o obcích osobu, která je občanem České republiky a je v dané obci hlášena k trvalému pobytu.¹⁸

Jestliže občan obce dosáhl věku osmnácti let, má dle §16 odst. 2 zákona o obcích právo:

¹⁴ Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí §2

¹⁵ MALAST, Jan. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2016, s. 262-263. ISBN 978-80-261-0657-9.

¹⁶ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 72. ISBN 978-80-7552-719-6.

¹⁷ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §18 - §21

¹⁸ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §16

1. „volit a být volen do obecního zastupitelstva a to dle podmínek, které jsou upraveny zákonem č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění předpisů pozdějších,
2. hlasovat v místním referendu a to dle podmínek, které jsou upravené zákonem č. 298/1992 Sb., o místním referendu, ve znění předpisů pozdějších,
3. vyjadřovat se na zasedání zastupitelstva obce k projednávanému tématu a podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty,
4. vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok,
5. nahlížet a pořizovat si zápisky z rozpočtu obce, závěrečného účtu, usnesení a zápisů zastupitelstva obce, usnesení rady obce, výborů zastupitelstva a komisí rady obce,
6. požadovat projednání záležitosti, která se týká samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem a to je-li žádost podepsána alespoň 0,5% občanů obce“.¹⁹

Z širšího pohledu jde mezi osoby, které tvoří osobní základ obce považovat i ty osoby, které mají právně kvalifikovaný vztah k jejímu území.

Těmito osobami jsou:

- a) cizí státní občan s trvalým pobytem na území obce. Dosáhl-li věku osmnácti let, přináležejí mu stejná práva, jako má občan České republiky s trvalým pobytem na území obce. Musí to však stanovit mezinárodní smlouva, která byla vyhlášena a Česká republika je jí vázána,
- b) osoba, která dosáhla věku osmnácti let a vlastní na území obce nemovitost. Této osobě přináležejí práva občanů obce, kromě volebního práva do zastupitelstva a hlasování v místním referendu,
- c) právnické osoby a další osoby, které mají sídlo podnikání na území obce,
- d) právnické osoby a podnikatelé s provozovnou na území obce. Posledním dvěma skupinám však zákon o obcích žádná oprávnění vůči obcím nestanoví.²⁰

3.2.3. Ekonomický základ obce

Posledním základním prvkem, o kterém bych se chtěla zmínit, je ekonomický základ obce neboli ekonomická samostatnost. Záruku samostatnosti dává obcím Ústava ČR, která

¹⁹Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §16

²⁰KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 89. ISBN 978-80-7552-719-6.

uvádí, že obec disponuje svým vlastním majetkem a hospodaří dle vlastního rozpočtu. V zákoně o obcích je dále uvedeno, že vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obce tedy hospodaří samostatně, musí se však řídit podmínkami, které jsou stanovené zákony. Těmito zákony jsou zejména: zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákon č. 420/2004Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí nebo zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.²¹

K ekonomické samostatnosti se vyjadřuje i Evropská charta místní samosprávy ve svých člancích.

Zdůrazňuje, že:

- obec musí mít finanční zdroje k tomu, aby realizovala svoji odpovědnost,
- obec má v rámci hospodářské politiky státu právo na přiměřené vlastní finanční zdroje, se kterými může v rámci svých pravomocí volně nakládat,
- finanční zdroje obce jsou úměrné odpovědnosti stanovené ústavou a zákony,
- alespoň část zdrojů místních společenství pochází z místních daní a poplatků, jejichž sazbu mohou místní společenství v mezích zákona stanovit.²²

3.3. Rozdělení obcí

Každá obec v České republice i ve světě má jiné množství obyvatel, jinak velké katastrální území i bohatství. Na základě toho vzniká otázka, jak tyto obce rozdělit a jakým způsobem vytvořit vnitřní model organizace a působnosti obcí, aby tato úprava vyhovovala různým územním společenstvím.

Máme dva způsoby:

1. Jednotná právní úprava pro všechny obce – kdy právní normy, které stanovují základy vnitřní organizace a samosprávy, jsou jednotné pro všechny obce. Tato zásada posuzuje všechny obce stejně, bez ohledu na to, kolik obyvatel v ní žije nebo jak je veliká.
2. Rozdělení obcí na několik druhů – kdy vyplývají určité rozdíly v jejich právním postavení.²³

²¹VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. Praha: Institut pro místní správu, 2011, s. 24. ISBN 978-80-86976-21-1.

²²VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. Praha: Institut pro místní správu, 2011, s. 24. ISBN 978-80-86976-21-1.

Česká republika dělí obce na 5 základních druhů: obce, městyse, města, statutární města a hlavní město Prahu. Toto samostatné rozdělení má spíše jen symbolický význam, protože rozsah kompetencí je v celku totožný. Fakticky se tedy liší jen označením svých orgánů (př. zastupitelstvo obce-městyse-města-statutárního města).²⁴

2.3.1. Obec

Jak jsem se již zmínila, obec je veřejnoprávní korporací, která disponuje vlastním majetkem, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.²⁵ Zákon však pracuje s pojmem obec v širším obsahu, tedy jako základní samosprávnou územní jednotkou a dále v užším významu, kdy jej užívá jako označení pro sídla tradičně označována jako vesnice. Pojem vesnice však náš právní řád již nepoužívá. Můžeme tedy říci, že v užším slova smyslu je území obcí tehdy, nedosahuje-li podmínky města nebo městyse.²⁶

2.3.2. Městys

Dalším typem obce je městys. Obecně lze říci, že městys je obec, která velikostně stojí mezi „vesnicí“ a městem. Obec je městysem, pokud tak na návrh Poslanecké sněmovny stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Nesmíme také zapomenout na historické hledisko, kdy obce, které byly městysem přede dnem 17. května 1954, jsou městysem, pokud o to požádají předsedu Poslanecké sněmovny. Kancelář Poslanecké sněmovny má potom povinnost zaslat údaje o tom, že se obec stala městysem Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu. Dalším způsobem vzniku městyse je dle naší právní úpravy to, že sloučí-li se spolu dvě obce, kdy žádná z nich není městem, ale alespoň jedna z nich je městysem, je obec, která nově vznikla městysem. Nebo v případě, kdy oddělí-li se část městyse a vzniknou dvě nebo více obcí, tak obec, které zůstane název dosavadního městyse je stále městysem.²⁷

Pro tento typ obce v podstatě neexistuje žádné zákonné kritérium, kromě historického nároku, který byl již zmíněn výše. Městys se znova objevil v české komunální politice až novelou zákona o obcích z roku 2006. Dříve to byla ta sídla, která mohla na rozdíl od

²³ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 116. ISBN 978-80-7552-719-6.

²⁴ Tamtéž

²⁵ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §1 - §2

²⁶ MALAST, Jan. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2016, s. 259. ISBN 978-80-261-0657-9.

²⁷ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §3

vesniček pořádat týdenní a dobytčí trhy. Jejich úkolem bylo také plnit spádovou funkci pro okolní obce.²⁸

2.3.3. Město

Za město je dle zákona o obcích považována ta obec, která splňuje kritérium alespoň 3000 obyvatel a pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Tato hranice počtu obyvatel neplatí na již výše zmíněné historické případy a ani na ta města, která již jimi jsou. Jelikož neexistuje právní nárok k tomu, aby se obec stala městem, záleží pouze na vůli předsedy Poslanecké sněmovny, jestli žádosti vyhová.²⁹

Vláda určila usnesením č. 418 ze dne 2. května 2001 kritéria pro posuzování žádostí obcí o stanovení městem vládou. Kritéria určila pro jednotnost posuzování žádostí. Vycházejí z objektivní sídelní struktury České republiky. Vytvořila je s přihlédnutím na současný stav a funkce měst, včetně jejich uspořádání a systému osídlení.³⁰

Kritéria stanovená usnesením vlády:

- *„soustředěná městská zástavba středu obce se zpevněným povrchem a chodníky, převažující vícepodlažní nadzemní zástavba. Všechny ulice a veřejná prostranství v obci jsou pojmenovány,*
- *celková zástavba obce se vyznačuje obytnými domy se dvěma a více byty a budovami, sloužícími všeobecně potřebným službám. Větší část obce je vybavena veřejným vodovodem a kanalizací, místními komunikacemi a chodníky s bezprašným povrchem a veřejným osvětlením,*
- *rozvinutá síť veřejných a všeobecně potřebných služeb, přesahující znatelně potřeby místního obyvatelstva a sloužící i pro spádové území (město má totiž sloužit jako správní a hospodářské centrum pro spádové území),*
- *udržovaná veřejná zeleň a stavební subjekty, včetně kulturních památek, organizovaný svoz tuhých domovních odpadů,*
- *obec je vybavena základní školou, zdravotnickým zařízením a nejméně třemi stálými lékařskými místy a lékárnou, společenským sálem, poštou a peněžními*

²⁸BALÍK, Stanislav. *KOMUNÁLNÍ POLITIKA: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 21. ISBN 978-80-7552-719-6.

²⁹BALÍK, Stanislav. *KOMUNÁLNÍ POLITIKA: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 21. ISBN 978-80-7552-719-6.

³⁰ Usnesení vlády České republiky ze dne 2. května 2001 č. 418 + P. *albatros.odok.cz* [online]. 2001 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: https://albatros.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/27A94F8B2D5170DAC12571B6006D26BE

službami, sportovištěm, tělocvičnou, ubytovacím zařízením s nejméně dvaceti lůžky a vede obecní kroniku,

- *vzdálenost obce, která žádá o stanovení městem, od dalšího města v dané oblasti.*³¹

Nesmíme také opomenout to, že obec, která byla městem přede dnem 17. května 1954, je městem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Stejně jako u městyse musí kancelář Poslanecké sněmovny neprodleně zaslat údaje o tom, že se obec stala městem Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu.³²

2.3.4. Statutární město

Zákon o obcích nám udává výčet statutárních měst v ČR, kterých je celkem 26 a patří mezi ně například: Plzeň, České Budějovice, Ústí nad Labem, Brno, Olomouc, Ostrava nebo také Mladá Boleslav. Statutární města mohou být na základě jejich rozhodnutí členěna na městské části nebo městské obvody, které disponují vlastními orgány samosprávy. Z toho vyplývá, že rozlišujeme územně členěná a územně nečleněná statutární města.³³

Územně nečleněná statutární města se skoro neliší od jiných druhů měst. Hlavním rozdílem je označení jejich orgánů. Jsou spravována zastupitelstvem, dalšími orgány jsou rada statutárního města, roli starosty vykonává primátor (roli místostarosty zastupuje náměstek primátora) a městský úřad je zastoupen magistrátem. Územně členěná statutární města mají rozdělené buď celé jejich území (na městské obvody nebo části) nebo jen nějakou část. Městské části nebo obvody je možné zřídit nebo zrušit rozhodnutím zastupitelstva a to v případě, není-li do třiceti dnů od zveřejnění rozhodnutí podán návrh na konání místního referenda, které se týká této věci. Městský obvod statutárního města je potom spravován zastupitelstvem městského obvodu, dalšími orgány jsou rada městského obvodu, starosta, úřad městského obvodu a zvláštní orgány městského obvodu. U městské části je to obdobně.³⁴

Tato města upravují své vnitřní poměry ve věcech správy statutem, který je vydáván formou závazné vyhlášky obce. V tom stanoví zejména výčet a vymezení území jednotlivých městských částí, pravomoc orgánů města a městských částí na úseku samostatné a přenesené

³¹ Usnesení vlády České republiky ze dne 2. května 2001 č. 418 + P. *albatros.odok.cz* [online]. 2001 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: https://albatros.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/27A94F8B2D5170DAC12571B6006D26BE

³² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, § 3

³³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, § 4 - § 5

³⁴ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 122. ISBN 978-80-7552-719-6.

působnosti, jejich vzájemnou součinnost, dále zdroje peněžních příjmů městských částí, majetek města, který se svěřuje městským částem a rozsah oprávnění městských částí s nakládáním s tímto majetkem. Hlavní výhodou statutárních měst je to, že si mohou zřídit nižší úroveň samosprávy v podobě městských částí.³⁵

2.3.5. Hlavní město Praha

Existence hlavního města Prahy vyplývá již z Ústavy ČR a to konkrétně z článku 13, který nám uvádí, že hlavním městem České republiky je Praha. Stojí vedle všech druhů měst a je upravena svým vlastním, jiným zákonem a to zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů. Zákon upravuje právní postavení jako hlavního města, kraje a obce a také postavení jeho městských částí. Obecní ani krajské zřízení se na hlavní město nevztahují. Hlavní město Praha dle zákona č.36/1960 Sb., o územním členění státu, tvoří samostatnou územní jednotku, dělí se na deset obvodů s názvy Praha 1-10. Členění hlavního města na obvody má především evidenční charakter, podle obvodů jsou organizovány obvodní soudy a obvodní státní zastupitelství. Z toho vyplývá, že Praha není součástí žádného okresu ani kraje.³⁶

Stejně jako obec je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, má vlastní příjmy vymezené zákonem a hospodaří za podmínek stanovených zákonem podle vlastního rozpočtu, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Praha je samostatně spravována zastupitelstvem hlavního města Prahy, dalšími orgány jsou rada, roli starosty zastupuje primátor, dále magistrát, zvláštní orgány a městská policie hlavního města Prahy. Jak jsem se již zmínila, Praha se člení na městské části, které v rozsahu stanoveném zákonem a Statutem vystupují v právních vztazích svým jménem a nesou odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Každá městská část je spravována zastupitelstvem městské části, dalšími orgány jsou rada, starosta, úřad a zvláštní orgány.³⁷

2.4. Působnost a její členění

Jak píše Martin Kopecký ve své knize Právní postavení obcí a krajů: základy komunálního práva, můžeme pojem působnost charakterizovat jako: „*Souhrn práv a povinností, které jsou samosprávnému územnímu celku stanoveny k plnění jeho*

³⁵ BALÍK, Stanislav. *KOMUNÁLNÍ POLITIKA: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 23. ISBN 978-80-7552-719-6.

³⁶ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 119. ISBN 978-80-7552-719-6.

³⁷ Zákon č. 131/2000 Sb., hlavním městě Praze, §1 - §4

úkolu.“³⁸Působnost má potom svoji dimenzi místní – kdy obec vykonává svou působnost v rámci daného území a věcnou – která nám určí okruh vztahů, ve kterých je problematika vykonávána.³⁹Dle naší právní úpravy vychází obecní zřízení ze smíšeného systému, kdy vedle své samostatné působnosti (samosprávy) mohou vykonávat územně samosprávné celky i působnost přenesenou (státní správu). Na jedné straně jde tedy o záležitosti, které náleží obcím jakožto subjektům veřejné správy, tak že ji vykonávají na vlastní odpovědnost – vlastním jménem. Na straně druhé jde o záležitosti veřejné správy, které patří jiné korporaci jsou na orgány obce přeneseny. Z toho vyplývá, že obec je nepřímým vykonavatelem státní správy.⁴⁰

2.4.1. Samostatná působnost

Právo na samosprávu územně samosprávných celků nám obecně zaručuje Ústava ČR v článku 8, který zaručuje samosprávu územně samosprávných celků. V ústavních ustanoveních se dále dozvíme, že obec je samostatně spravována zastupitelstvem, má svůj majetek, se kterým hospodaří a že Ústavaposkytuje záruku proti zásahu do samostatné působnosti. Stát může zasáhnout, jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen zákonem stanoveným způsobem.⁴¹

Samostatné působnosti se blíže věnuje zákon o obcích v §35. *„Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti svěří zákon.“*⁴²Obec má dále na starost rozvoj sociální péče a uspokojování potřeb svých občanů. Jedná se především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.⁴³

Při výkonu samostatné působnosti se obce dle § 35 odst. 3 zákona o obcích řídí:

- *„při procesu vydávání obecně závazných vyhlášek pouze zákony,*

³⁸ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 16. ISBN 978-80-7552-719-6.

³⁹ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 164. ISBN 978-80-7552-719-6.

⁴⁰ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 165. ISBN 978-80-7552-719-6.

⁴¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 8, čl. 99-105

⁴² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §35

⁴³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §35

- *a v ostatních záležitostech právními předpisy, vydané na základě zákona*“.⁴⁴

Výčet činností, které patří do samostatné působnosti obce:

1. záležitosti, které se týkají existence obce a jejich územních změn. Například: slučování a připojení k jiné obci, podávání návrhu na oddělení části obce nebo také označování částí obce, ulic a dalších veřejných prostranství,
2. záležitosti, které se týkají vnitřní organizace obce. Například: některé činnosti při organizaci voleb do zastupitelstva obce, organizace místního referenda, záležitosti pracovněprávních vztahů obce nebo také zřizování a řízení městské policie,
3. rozpočtové hospodaření obce a záležitosti rozvoje obce,
4. hospodaření s majetkem obce,
5. podnikatelské aktivity obce,
6. zakládání a zřizování právnických osob,
7. zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku,
8. stanovení místních poplatků. Například: poplatek za psa,
9. spolupráce obce s jinými subjekty. Například: zřizování svazků obcí nebo uzavírání smluv ke splnění konkrétních úkolů,
10. ukládání pokut za delikty, které jsou vymezené v obecním zřízení.⁴⁵

2.4.2. Přenesená působnost obce

Zatímco v samostatné působnosti obec vykonává záležitosti, které jsou v zájmu obce a jejich občanů, při výkonu přenesené působnosti obec vykonává záležitosti, které jsou jiného nositele a to státu, vykonává tedy státní správu. Stát totiž může zákonem přenést část svých úkolů (vydávání občanských a řidičských průkazů nebo cestovních dokladů), které patří do jeho povinností na nestátní subjekt, v tomto případě na obec. Přenesenou působnost je obec povinna vykonávat ve svém správním obvodu. Při jejím výkonu rozhoduje o právech a povinnostech fyzických a právnických osob a dalších věcech, které jsou potom upravené zákony a právními předpisy. Stát obcím poskytuje příspěvek ze státního rozpočtu, k plnění úkolů, které do této působnosti spadají, a používá prostředky dozoru k zajištění řádného plnění úkolů v přenesené působnosti.⁴⁶

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 185-187. ISBN 978-80-7552-719-6.

⁴⁶ VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. Praha: Institut pro místní správu, 2011, s. 53-54. ISBN 978-80-86976-21-1.

Dle § 61 odst. 2 zákona o obcích se orgány obce při výkonu přenesené působnosti musí řídit:

- „při vydávání nařízení zákony a jinými právními předpisy
- a v ostatních záležitostech usneseními vlády, směrnicemi ústředních správních úřadů a opatřeními příslušných orgánů veřejné správy přijatými při kontrole výkonu přenesené působnosti“.⁴⁷

Zákon o obcích nám dále v §61 odst. 1 rozděluje přenesenou působnost do 3 kategorií:

1. „v základním rozsahu svěřeném obci vykonávána orgány obce určenými tímto nebo jiným zákonem nebo na základě tohoto zákona; v tomto případě je území správním obvodem,
2. v rozsahu pověřeného obecního úřadu vykonávána tímto úřadem,
3. v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností vykonávána tímto úřadem“.⁴⁸

Z hlediska těchto třech kategorií můžeme obce rozdělit na:

A. Obec I. stupně (základního typu):

Na území ČR najdeme 6 254 obcí se základním rozsahem přenesené působnosti, území obce je správním obvodem. V rámci toho může například zřídit stavební úřad nebo matriční úřad.

B. Obec II. stupně(s pověřeným obecním úřadem)

Na území ČR najdeme 388 obcí s pověřeným obecním úřadem. Tato obec vedle základního rozsahu přenesené působnosti vykonává v rozsahu jemu svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. Mohou vydávat nařízení obce nejen pro sebe, ale i pro celý svůj obvod.

C. Obec III. stupně(s rozšířenou působností)

Na území ČR najdeme 205 obcí s rozšířenou působností. Tato obec vedle působnosti základního rozsahu a vedle přenesené působnosti pověřeného obecního úřadu, vykonává v rozsahu jemu svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. Do kompetencí obce s rozšířenou působností spadá například: vydávání cestovních, občanských a řidičských průkazů nebo živnostenského oprávnění.⁴⁹

⁴⁷ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §61

⁴⁸ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §61

⁴⁹ VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. Praha: Institut pro místní správu, 2011, s. 54-55. ISBN 978-80-86976-21-1.

4. ORGÁNY OBCE

Obec jako veřejnoprávní korporace vystupuje navenek prostřednictvím svých orgánů a to jak v samostatné i přenesené působnosti. Tyto orgány jsou čtyři a jsou upraveny v zákoně o obcích. Ten nám za orgány obce určuje konkrétně v §5: zastupitelstvo obce, radu obce, starostu a obecní úřad a konkrétně stanovuje úkoly a pravomoci jednotlivých orgánů.⁵⁰

4.1. Zastupitelstvo obce

Nejvyšším samosprávným orgánem obce je zastupitelstvo obce, kolektivní orgán, kterému přináležejí nejvýznamnější rozhodovací pravomoci v oblasti samostatné působnosti. Jako o jediném orgánu obce se o něm zmiňuje i Ústava ČR, která uvádí, že územně samosprávný celek je spravovaný zastupitelstvem.⁵¹

Skládá se ze členů zastupitelstva, kteří jsou voleni ve volbách do zastupitelstva obce přímo občany obce s oprávněním volit. Počet členů se odvíjí z počtu obyvatel dané obce a velikosti územního obvodu. Musí se však vždy pohybovat v rozmezí od 5-55 členů a je vždy lichý. Počet členů zastupitelstva, který má být volen se musí oznámit na úřední desce obecního úřadu, nejpozději do dvou dnů po jeho stanovení. Jak jsem již zmínila, mandát člena zastupitelstva vzniká zvolením. Nový člen zastupitelstva skládá na začátku prvního zasedání zastupitelstva obce slib, který stvrdí podpisem. V případě, kdy by slib nesložil nebo ho složil s výhradou, jeho mandát zaniká. Svůj mandát vykonává osobně, v souladu se svým slibem a není vázán žádnými příkazy, jedná se o veřejnou funkci. Zákon rozděluje mandát zastupitelů na dvě kategorie, na uvolněný a neuvolněný. Uvolněný člen zastupitelstva je dlouhodobě uvolněn ze svého pracovního poměru, je ve své funkci 24 hodin denně, 7 dní v týdnu, 365 dní v roce a dostává za výkon své funkce měsíční odměnu. Naopak neuvolněný člen zastupitelstva dále vykonává své povolání a odměna za výkon funkce mu může, ale i nemusí být poskytnuta. Člen zastupitelstva má právo předkládat zastupitelstvu obce, radě, výborům i komisím návrhy, které chce projednat. Dále může vznášet připomínky, dotazy, podněty a musí upozornit v případě střetu zájmů. Samozřejmě je dále povinen účastnit se zasedání zastupitelstva, plnit úkoly, které mu byly uloženy, hájit zájmy občanů obce a dbát na vážnost svého postavení při výkonu funkce.⁵²

⁵⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, § 5

⁵¹MASARÍK, Jiří a Václav KRICNER. *Správní právo: Obecná část*. 6. aktualizované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2011, s. 38-41. ISBN 978-80-87451-00-7.

⁵²Tamtéž

Schází se dle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce a je schopno usnášet se, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů. Zasedání jsou veřejná, svolává je a řídí zpravidla starosta obce, který je povinen svolat zasedání v případě, pořádá-li o to alespoň jedna třetina členů zastupitelstva nebo hejtman kraje. O průběhu zasedání se pořizuje zápis, který musí podepsat starosta, případně místostarosta a ověřovatelé. Tento zápis je potom k nahlédnutí na obecním úřadě. Jelikož jsou zasedání veřejná, obecní úřad musí informovat na úřední desce o místě, době a navrženém programu alespoň sedm dní předem.⁵³

Hlavním úkolem zastupitelstva obce je rozhodovat ve věcech, které patří do samostatné působnosti obce. Vydává obecně závazné vyhlášky obce a není-li zřízena rada obce, tak také nařízení obce. Dále například schvaluje program rozvoje obce, uzemní a regulační plán, schvaluje rozpočet a závěrečný účet. Rozhoduje o vyhlášení místního referenda, o schválení dohody o změně hranic obce a slučování obcí, o spolupráci obce s jinými obcemi a zřizuje obecní policii.⁵⁴

4.1.1. Výbory zastupitelstva

Zastupitelstvo obce si může zřídit výbory, které jim slouží jako iniciativní a kontrolní orgány. Dobrovolnost však neplatí u finančního a kontrolního výboru, které zastupitelstvo musí zřídit vždy. Dalším povinným výborem je výbor pro národnostní menšiny a to v případě, kdy na území dané obce žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10% občanů obce, kteří se hlásí k národnosti jiné než české. Zajišťují zejména sběr a analýzu informací pro zastupitelstvo a podklady pro jeho rozhodování. Jejich činnost slouží pouze potřebám zastupitelstva, z čehož vyplývá, že nemůžou nikomu ukládat povinnosti ani úkoly a ze své činnosti odpovídají zastupitelstvu. Předsedou výboru (kromě předsedy výboru osadního) je vždy člen zastupitelstva obce. Počet členů je vždy lichý a scházejí se podle potřeby. Usnesení výboru se vyhotovuje v písemné podobě a je platné, jestliže s ním vyslovila souhlas nadpoloviční většina všech členů výboru.⁵⁵

Kontrolní a finanční výbor musí být nejméně tříčlenný a jejich členem nesmí být starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu ani osoby, které zabezpečují rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu. Kontrolní výbor zejména plní činnost kontroly plnění usnesení zastupitelstva, dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním úřadem na

⁵³ MASARÍK, Jiří a Václav KRICNER. *Správní právo: Obecná část*. 6. aktualizované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2011, s. 38-41. ISBN 978-80-87451-00-7.

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ MASARÍK, Jiří a Václav KRICNER. *Správní právo: Obecná část*. 6. aktualizované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2011, s. 44. ISBN 978-80-87451-00-7.

úseku samostatné působnosti a další kontrolní úkoly, jimiž je zastupitelstvo pověřilo. Finanční výbor provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce obecně a dále plní úkoly, jimiž je pověřilo zastupitelstvo.⁵⁶

4.2. Rada obce

Dalším orgánem obce v samostatné působnosti je rada obce, kolektivní orgán, který se ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu. V oblasti přenesené působnosti je tento orgán oprávněn rozhodovat v případě, stanoví-li to zákon. Tvoří ji starosta, místostarosta a členové volení z řad zastupitelstva obce. Počet členů je lichý a to vždy 5-11, je schopná usnášet se její přítomna nadpoloviční většina všech členů. Poklesne-li počet členů pod 5 a nebude-li doplněn alespoň na 5, vykonává její pravomoci zastupitelstvo obce. Rada obce se nevolí v těch obcích, kde zastupitelstvo obce čítá méně než 15 členů. Schází se dle potřeby a jednání jsou neveřejná. Stejně jako zastupitelstvo, tak i rada pořizuje ze své schůze zápis, který musí podepsat starosta obce společně s místostarostou nebo jiným radním.⁵⁷

Hlavními úkoly rady obce jsou například: zabezpečovat hospodaření obce dle schváleného rozpočtu obce, v rámci přenesené působnosti vydávat nařízení obce, projednávat a řešit návrhy, předložené zastupitelstvem obce. Dále zřizovat nebo rušit komise, odbory a jejich vedoucí. Připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení. Lze také říci, že rada obce zabezpečuje rozhodování záležitostí, které patří do samostatné působnosti obce a nejsou vyhrazeny pro zastupitelstvo obce.⁵⁸

4.2.1. Komise rady

Stejně jako zastupitelstvo, tak i rada si může zřídit své iniciativní a kontrolní orgány – komise. Na rozdíl od výborů, rada obce nemá dle zákona povinnost zřídit žádnou komisi, může ji zřídit dobrovolně. Hlavním účelem komisí je předkládání námětů a stanovisek radě. Může být však i orgánem výkonným, byl-li jí svěřen výkon přenesené působnosti. Je odpovědná ze své činnosti radě obce, avšak z výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku je odpovědná starostovi. V tomto případě může být předsedou komise jen osoba, která prokázala zvláštní odbornou způsobilost v oblasti přenesené působnosti, která jí byla svěřena.

⁵⁶ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §117 - §119

⁵⁷MASAŘÍK, Jiří a Václav KRICNER. *Správní právo: Obecná část*. 6. aktualizované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2011, s. 41-42. ISBN 978-80-87451-00-7.

⁵⁸ Tamtéž

V obci může být například zřízena dopravní komise, školská komise, sportovní komise nebo také komise pro cestovní ruch.⁵⁹

4.3. Starosta

Starosta (v případě hlavního města Prahy a statutárních měst primátor) je orgánem obce, který zastupuje obec navenek a je volen společně s místostarostou zastupitelstvem obce z řad svých členů. Musí být občanem České republiky a za výkon své funkce odpovídá zastupitelstvu obce. V době nepřítomnosti zastupuje jeho funkci místostarosta, s kterým společně podepisují právní předpisy obce. V případě, je-li starosta ze své funkce odvolán nebo se své funkce vzdá a není-li zvolen nový starosta, vykonává jeho pravomoc místostarosta nebo zastupitelstvo pověří některého člena zastupitelstva a to do doby zvolení nového starosty.⁶⁰

S touto funkcí je samozřejmě spojeno mnoho pravomocí a povinností. Starosta odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý rok, dále plní úkoly zaměstnavatele, tedy ukončuje nebo uzavírá pracovní vztah se zaměstnanci obce a stanoví jim plat. Starosta dále může buď jmenovat, nebo odvolat se souhlasem ředitele krajského úřadu tajemníka obecního úřadu a stanoví jeho plat. Není-li v obci tajemník, starosta jmenuje, odvolává a stanovuje plat vedoucím odborů. Může požádat Policii ČR o spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku a také odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce. Rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce, které mu svěřila rada obce a zabezpečuje výkon přenesené působnosti v případě, kde není tajemník obecního úřadu. Řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce, podepisuje zápis o zasedání zastupitelstva i rady obce.⁶¹

4.4. Obecní úřad

Posledním orgánem obce je obecní úřad (v případě hlavního města a statutárních měst magistrát), tvoří ho starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu (je-li tato funkce zřízena) a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. Může být členěn na odbory a oddělení dle jednotlivých úseků činností, zřídí-li je rada obce. V oblasti samostatné působnosti obce úřad plní úkoly, které mu udělí zastupitelstvo nebo rada a dále pomáhá komisím a výborům

⁵⁹ VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. Praha: Institut pro místní správu, 2011, s. 74. ISBN 978-80-86976-21-1.

⁶⁰ MASARÍK, Jiří a Václav KRICNER. *Správní právo: Obecná část*. 6. aktualizované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2011, s. 42-43. ISBN 978-80-87451-00-7.

⁶¹ Tamtéž

v jejich činnosti. Vykonává také přenesenou působnost, s výjimkou nařízení obce, které patří do kompetencí rady obce. V obcích s pověřeným obecním úřadem (obec II. typu) a o obcích s rozšířenou působností (obec III. typu) se zřizuje funkce tajemníka obecního úřadu. Ostatní obce zřídit tuto funkci nemusí, je dobrovolná. Tajemník je zaměstnancem obce a je odpovědný starostovi za plnění úkolů obecního úřadu v oblasti samostatné i přenesené působnosti.⁶²

Mezi jeho úkoly patří například: zajišťování výkonu přenesené působnosti (nevěnuje se však záležitostem, které jsou svěřeny radě nebo zvláštnímu orgánu obce), dále stanovuje platy a tím plní i roli statutárního orgánu zaměstnavatele u zaměstnanců obce se zařazením do obecního úřadu nebo také vydává skartační, pracovní a spisový řád obce. Může se účastnit zasedání zastupitelstva i rady, má však pouze poradní hlas.⁶³

⁶²MASAŘÍK, Jiří a Václav KRICNER. *Správní právo: Obecná část*. 6. aktualizované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2011, s. 43. ISBN 978-80-87451-00-7.

⁶³Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §110

5. VZNIK OBCÍ V ČR

Dle současné právní úpravy existují tři způsoby, dle kterých může na našem území vzniknout nová obec. První a asi nejběžnější způsob je sloučení dvou nebo více obcí, které spolu sousedí a to na základě jejich vzájemné dohody. Nová obec v tomto případě však nevzniká, pokud nejde o sloučení, ale o připojení obce k jiné obci. Dalším způsobem je oddělení části obce od celku, poslední možností je zrušení nebo změna vojenského újezdu, který lze zrušit pouze zákonem, který novelizuje zákon o vojenských újezdech.⁶⁴

5.1. Sloučení obcí

Účelem sloučení dvou nebo více obcí je to, že vznikne jedna nová obec, která bude tvořit území slučovaných obcí. V důsledku toho slučované obce zaniknou. Nová obec po sloučení nese název, na kterém se slučované obce musí dohodnout. Jestliže se obce nedohodou, o názvu rozhodne Ministerstvo vnitra, které také dává souhlas v případě jiného názvu sloučené obce. K tomu, aby se obce mohly sloučit, je podmínkou dohoda o územní změně – v tomto případě tedy dohoda o sloučení obcí.⁶⁵

Tato dohoda musí dle §19 odst. 5 zákona o obcích obsahovat:

1. „den, měsíc a rok, ke kterému se obce slučují“⁶⁶,
2. *název obce a sídlo jejich orgánů,*
3. *určení právních předpisů obcí, které byly vydány slučovanými obcemi a zůstanou v platnosti v nové obci i po sloučení,*
4. *výčet katastrálních území obce po sloučení,*
5. *určení majetku i s finančními prostředky, ostatními právy a závazky, právníckými osobami a organizačními složkami slučovaných obcí“.*⁶⁷

Po sloučení obcí budou tedy na nově vzniklém území platit ty právní předpisy, které budou uvedeny v dohodě o sloučení obcí. Z toho vyplývá, že u těchto právních předpisů se zvětší jejich územní působnost. Ty právní předpisy, které v právní dohodě nebyly obsaženy, v důsledku sloučení zanikají. Nově vzniklá obec je také právním nástupcem obcí, které při územní změně zanikly. Jak je již zmíněno výše, připadá jí tedy majetek zaniklých obcí,

⁶⁴Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §19 - §21

⁶⁵KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 74-77. ISBN 978-80-7552-719-6.

⁶⁶Dle §24 obecního zřízení se může připojení obce provést pouze k začátku kalendářního roku

⁶⁷Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §19(5)

finanční prostředky a další práva, včetně všech závazků. Přejíždí na ní také kompetence, které měly zaniklé obce v oblasti výkonu veřejné správy.⁶⁸

Dle §19 odst. 4 zákona o obcích, může být dohoda o sloučení obcí uzavřena na základě rozhodnutí zastupitelstev slučovaných obcí. Rozhodnutí zastupitelstev se musí oznámit na krajský úřad. Avšak jde to pouze v případě, pokud do třiceti dnů od zveřejnění rozhodnutí není podán návrh na konání místního referenda, které se týká této věci. V případě, kdy se koná místní referendum, je k uzavření dohody potřeba souhlasné rozhodnutí místního referenda o sloučení obcí. V tomto případě obce doručí na krajský úřad rozhodnutí svých zastupitelstev a musí přiložit i rozhodnutí referenda. Po procesu sloučení obce musí poslat opis dohody Ministerstvu vnitra, Ministerstvu financí, katastrálnímu úřadu, který je příslušný a také Českému úřadu zeměměřičskému a katastrálnímu. Po sloučení obcí se konají nové volby do zastupitelstev obcí dle zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Návrh na konání nových voleb zasílá starosta obce Ministerstvu vnitra prostřednictvím příslušného krajského úřadu a Ministerstvo vnitra vyhlásí nové volby do třiceti dnů od obdržení návrhu. Než se zvolí nový starosta, je na přechodnou dobu jmenován správce obce Ministerstvem vnitra. Jelikož obce nepotřebují pro uskutečnění dohody o sloučení žádný jiný souhlas orgánů, můžeme říci, že dohoda má povahu veřejnoprávní smlouvy, obecní zřízení to tak však neoznačuje.⁶⁹

Hlavním důvodem sloučení obcí je především zvýšení výkonnosti a efektivnosti fungování obcí. Malé obce se totiž musí potýkat se stále vyššími požadavky, například v oblasti služeb nebo finančních zdrojů. Proces sloučení je více charakteristický pro venkovská území, kdy slučované obce jsou územně stejně velké. Obce po procesu sloučení očekávají, že budou moci poskytovat širší a větší kvalitu veřejných služeb, kvůli navýšení jejich finančních i lidských zdrojů a tím lépe uspokojovat potřeby místních obyvatel. Očekávaná je také větší profesionalizace veřejných služeb, které obec poskytuje a s tím spojené snížení celkových nákladů. Ze zjištěných informací od mnohých sloučených obcí však vyplývá opak. Náklady na personál jsou mnohdy vyšší z důvodu navýšení jejich úkolů a v důsledku sloučení obcí se začíná více objevovat byrokracie. Výhodou sloučení obcí je lepší obsazování politických pozic. Malé obce mají totiž mnohdy problém obsadit pozici starosty nebo členů zastupitelstva. V důsledku toho u slučovaných obcí velmi často dochází ke ztrátě místní identity, může docházet i ke střetům obyvatel původních obcí. Dalším

⁶⁸ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 74-77. ISBN 978-80-7552-719-6.

⁶⁹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §19 - §21

pozitivem je nárůst finanční samostatnosti obce, snižují tím závislost na vyšších úrovních veřejné správy. Co se týče pohledu státu, ten sloučením získává prostor ke vzniku obcí s větším kapitálem a větším výkonem. Na tyto obce může v budoucnosti přenést část svých pravomocí.⁷⁰

Z tohoto zjištění vyplývá, že proces sloučení obcí není vždy jednoduchý. Přináší různá pozitiva, ale s tím i různé potencionální negativní problémy, s kterými se obec musí vypořádat v důsledku jejích rozhodnutí. To samozřejmě neplatí jen pro případ sloučení obcí, ale i pro všechny územní změny, o kterých se budu zmiňovat.

5.2. Oddělení části obce

Účelem oddělení části obce je na rozdíl od sloučení obcí to, že při oddělení se část obce odtrhne a vytvoří novou, samostatnou obec. Ta obec, od které se nová obec oddělila, nezaniká, pouze přijde o část svého územního základu. Dle ustanovení §21 odst.1 zákona o obcích se tato územní změna může stát jen tehdy, má-li část obce, která se chce oddělit, samostatné katastrální území sousedící nejméně se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem a tvoří souvislý celek. Po jejím oddělení musí splnit podmínku alespoň tisícobčanů a to musí splňovat i obec původní po oddělení její části. S oddělením se musí kladně vyslovit v místním referendu ti občané, kteří žijí na území oddělované části. V důsledku toho se na tomto území musí vytvořit přípravný výbor, který musí být tvořen alespoň třemi členy a má vždy lichý počet členů. Členem výboru může být pouze občan, který má na území oddělované obce trvalý pobyt.⁷¹

Vytvořený výbor má především na starost:

1. *„navrhnout konání místního referenda o oddělení části obce a podílet se na jeho přípravě a provedení,*
2. *podílet se na přípravě návrhu na oddělení,*
3. *jednat za nově vznikající obec při uzavírání dohody o rozdělení majetku,*
4. *účastnit se řízení o oddělení části obce,*
5. *součástí je i dohoda obce a přípravného výboru o rozdělení majetku mezi původní a nově vzniklou obec, je-li dohody dosaženo“.*⁷²

⁷⁰ JEŽEK, J., MALAST, J., KOPECKÝ, M., KAŇA, L. *Spolupráce obcí a měst. České a evropské přístupy ke slučování obcí a meziobecní spolupráci*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2015, s.12–14. ISBN: 978-80-261-0698-2.

⁷¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §20 - §26

⁷² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §20 - §21

Návrh na oddělení (na základě kladného výsledku místního referenda) podává obec krajskému úřadu. Po vyhlášení výsledků místního referenda, musí původní obec požádat Ministerstvo vnitra o schválení názvu nově vznikající obce. Nepodá-li obec tento návrh do třiceti dnů, ode dne vyhlášení výsledků referenda, nebo jestliže v návrhu na oddělení provede změny, které jsou v rozporu s rozhodnutím přijatým v místním referendu, může tak udělat jakýkoli občan obce. Musí být podán nejpozději šest měsíců před prvním dnem kalendářního měsíce, ve kterém se konají volby do zastupitelstva obcí. Jestliže jsou splněny zákonné podmínky, krajský úřad svým rozhodnutím v přenesené působnosti vyhoví. Povinností krajského úřadu je rozhodnutí zaslat Ministerstvu vnitra, Ministerstvu financí, příslušnému katastrálnímu a finančnímu úřadu. V rozhodnutí krajský úřad schvaluje dohodu o rozdělení majetku, pokud jí bylo dosaženo. Jestliže dohody dosaženo nebylo, schválí pouze seznam nemovitostí, které přechází na novou obec a ostatní majetek musí určit okresní soud na základě žaloby, kterou podala nová obec.⁷³

Návrh na oddělení části obce musí obsahovat:

1. *„den, měsíc a rok, ke kterému se část odděluje,*
2. *vymezení území obce, která nově vzniká a to výčtem jejích katastrálních území, včetně příslušných mapových podkladů,*
3. *počet občanů obce ke dni podání návrhu na oddělení a také počet občanů obce v částech, které se chtějí oddělit,*
4. *rozdělení výnosu daní v poměru podle počtu obyvatel původní a nově vzniklé obce do doby, než bude stanoveno procento, kterým se na výnosech podílí nově vzniklá obec“.*⁷⁴

Vzhledem k tomuto tématu je také nutné podotknout, že obce se mohou slučovat, jak chtějí a tím ukončovat svou existenci, samozřejmě na základě zákonných podmínek. Na druhé straně o oddělení části obce a v důsledku toho vzniku nové obce, musí vždy rozhodnout stát. To vysvětluje, že není v zájmu státu další dělení a štěpení obecních samospráv. Stát tímto nejspíše vychází z takového pojetí, kdy si zachovává monopol na zvyšování počtu obcí, čímž v podstatě zdůrazňuje právo na samosprávu nad právem na samosprávu občanů.⁷⁵

⁷³KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 108-110. ISBN 80-7201-665-5.

⁷⁴Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §22

⁷⁵MALAST, Jan. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2016, s. 263. ISBN 978-80-261-0657-9.

5.2.1. Příklad vzniku nové obce

V této kapitole bych chtěla jako příklad vzniku obce uvést oddělení obce Krhová od města Valašského Meziříčí. Obec leží v samém srdci Valašska a rozléhá se podél potoka Krhůvka. Její rozloha činí 833 ha a žije zde přibližně 2000 obyvatel. Samostatnou obcí se stala 1. ledna 2013 oddělením od Valašského Meziříčí po šedesáti letech. Společně s městskou částí Krhová bojovala o samostatnost i městská část Poličná, která se stala samostatnou obcí také 1. ledna 2013.⁷⁶

5.2.1.1. Stručná historie

První písemná zmínka o Krhové se objevuje v roce 1442, kdy tvořila samostatný vladycký statek. V roce 1502 bylo území připojeno k rožnovskému panství a samostatným vladyckým statkem se stává zase v letech 1529–1542. Již od roku 1746 patří k oblíbeným místům obce lázně na Jehličné. Což bylo sedm pramenů železnato-sirnaté vody. V roce 1861 zde byly dokonce zřízeny lázně Wittigsbad.⁷⁷

Novodobá historie Krhovépotom sahá do roku 2012, konkrétně do 21. dubna 2012, kdy se konalo místní referendum. V tom nadpoloviční většina voličů hlasovala pro odtržení od Valašského Meziříčí. Na základě toho se stala 1. ledna 2013 samostatnou obcí. Obec je základně občansky vybavená, nachází se zde základní škola (od 1. do 5. třídy) a mateřská škola. Působí zde také několik spolku, například: Klub seniorů Krhová nebo Myslivecké sdružení.⁷⁸

5.2.1.2. Proces oddělení

Při procesu oddělení území městské části Krhové se musel vytvořit přípravný výbor. Dne 26. ledna 2012 rozhodlo zastupitelstvo města Valašského Meziříčí o tom, že se bude konat místní referendum o samostatnosti místní části Krhová a Poličná. Termín konání byl určen na 21. dubna 2012. Referendum se konalo jen na tom území, které se chtělo oddělit.⁷⁹ Odpovídalo se na otázku, zda občané souhlasí s oddělením místní části Krhová od města Valašské Meziříčí a vznikem samostatné obce Krhová. Kladně odpovědělo 992 občanů, (záporně jen 129 občanů), přes šedesát procent občanů tedy rozhodlo o odtržení.⁸⁰ Návrh

⁷⁶ Základní informace o obci Krhová. *krhova.cz* [online]. 2002 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.krhova.cz/>

⁷⁷ Historie obce Krhová. *krhova.cz* [online]. 2002 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.krhova.cz/>

⁷⁸ Tamtéž

⁷⁹ Místní referendum. *valassky.denik.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: https://valassky.denik.cz/zpravy_region/mezirici-schvalilo-referendum-o-odtrzeni-krhove-a.html

⁸⁰ Zápis místní komise o výsledku hlasování. *polnetifi.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: http://www.polnetwifi.cz/pdf/Vysledky_referenda.pdf

přípravného výboru na základě kladného výsledku místního referenda, mohl být podán krajskému úřadu Zlínského kraje. Krhová se stala samostatnou obcí k 1. lednu 2013 na základě kladného rozhodnutí krajského úřadu Zlínského kraje. Do doby oddělení byla potřeba vyřešit otázky týkající se rozdělení majetku, finančních prostředků, závazků, podílů na právnických osobách založených městem a ostatní práva dle §22 obecního zřízení. Jelikož neměla již samostatná obec Krhová své vlastní zastupitelstvo, vyhlásilo Ministerstvo vnitra nové volby do zastupitelstva obce a to na den 5. ledna 2013.⁸¹ Ustavující zasedání zastupitelstva se konalo 29. ledna 2013, kde byla z řad členů zastupitelstva zvolena starostka, místostarosta i členové rady.⁸²

Důležité je zmínit, že po oddělení obce Krhová od města Valašského Meziříčí nebyla mezi obcemi uzavřena dohoda o rozdělení majetku a právě tím začala řada nepříjemností. Majetek měl být vypořádán dle § 22 odst. 4 zákona o obcích, který říká, že nemovitý majetek obcí se rozdělí mezi původní obec a nově vzniklou obec tak, že vlastnické právo k nemovitostem, včetně jejich příslušenství, přecházejí na tu obec, na jejímž území se nachází. Město Valašské Meziříčí však nepředalo Krhové historický majetek – lesy, které měly právě dle ustanovení §22 odst. 4 zákona o obcích připadnout Krhové.⁸³ Z tohoto důvodu obec Krhová podala proti Valašskému Meziříčí žalobu na určení jejího vlastnictví k tomuto historickému majetku. Valašské Meziříčí se bránilo tím, že předáním lesů by došlo k vyvlastnění jejich majetku, které město zakoupilo již před sloučením tehdy se samostatnou obcí Krhová v roce 1953. Okresní, krajský i nejvyšší soud se shodly na tom, že lesy jsou vlastnictvím obce Krhová. Dle jejich rozhodnutí nejde o případ vyvlastnění bez náhrady. Jde naopak o majetkové vypořádání při oddělení části obce. Trvaly na již zmíněném paragrafu s odůvodněním, že nezáleží na tom, jak byl majetek původně nabytý. Valašskému Meziříčí se však rozhodnutí nelíbilo a podalo ústavní stížnost. Argumentovalo tím, že došlo k porušení základního práva v článku 11 odst. 1 a 4 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod, dále čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 1 dodatkového protokolu k Úmluvě. Dle názoru města soudy postupovaly bez ohledu na specifické okolnosti případu a z toho důvodu je dle něj potřeba zrušit ustanovení §22 odst. 4 zákona o obcích. Ústavní soud rozhodl usnesením č. j. III ÚS 4270/16 tak, že stížnost odmítl. Argumentoval tím, že rozsudky

⁸¹Sdělení Ministerstva vnitra o vyhlášení nových voleb. *mvcr.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/nove-volby-do-zastupitelstev-obci-krhova-policna-a-panenske-brezany-dne-5-ledna-2013.aspx>

⁸² Zápis z ustavujícího zasedání nově zvoleného zastupitelstva obce Krhová. *krhova.cz* [online]. 2013 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.krhova.cz/samosprava-1/zastupitelstvo-obce/zapisky-ze-zasedani/>

⁸³ Spor o nemovitý historický majetek s obcí Krhovou. *valasskemezirici.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: https://www.valasskemezirici.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_do_kumenty=31624

soudů jsou z ústavněprávního hlediska v pořádku a do ústavních práv města Valašského Meziříčí zasaženo nebylo. Dále zamítl i návrh na zrušení § 22 odst. 4 zákona o obcích a konstatoval, že k 1. lednu 2013 došlo k rozdělení a každá obec má mít ten díl majetku, který mu ze zákona náleží. Historický majetek tedy náleží obci Krhová.⁸⁴

Důležitá je otázka, proč vůbec k oddělení městské části došlo. S doplněním informací mi velice pomohl místostarosta Krhové - pan Lukáš Macíček. Funkci místostarosty vykonává od roku 2015, kdy byl zvolen po rezignaci bývalého vedení obce. Ze všech zdrojů, které jsem prošla, vyplynulo, že tehdejší městská část Krhová nebyla spokojena s tím, jak s ní město Valašské Meziříčí jedná. Příkladem je také rozhodnutí zastupitelů Valašského Meziříčí o tom, že chtějí v městské části Krhová zrušit místní základní školu, s čímž nesouhlasily desítky lidí. Tyto informace mi také potvrdil pan Macíček.

„Obec Krhová byla v minulosti samostatnou obcí s vlastním kulturním domem, kinem, školou, školkou a bohatým kulturním životem. Jako místní část města Valašské Meziříčí byla však obec Krhová přehlížena a dlouhodobě nebylo investováno do technické infrastruktury (chodníky, veřejné osvětlení nebo komunikace byly často ještě ze 70. let minulého století). Pomyslným přetečením poháru- katalyzátorem byl záměr města Valašského Meziříčí zrušit místní pětiletou školu.“⁸⁵

V období před referendem se v médiích objevovaly různé negativní spekulace o tom, že oddělení Krhové je špatné a nepromyšlené. Vlivem rozpočtového určení měla obec přijít přibližně o 3.797 milionu korun ročně, což je samozřejmě mnoho peněz. Obec si však i po odtržení vede dobře a svého rozhodnutí nelituje. Naopak ji odtržení přineslo mnoho příjemných pozitiv.

„Osobně jsem zastáncem co největší decentralizace moci a rozhodovacích procesů, které by měly zůstat na obecní úrovni. Občané nejlépe vědí, kde je třeba investovat finanční prostředky a co je trápí. Vedle finanční „nezávislosti“ a možnosti rozhodovat si sám, vidím jako největší pozitivum a přínos v „obecním uvědomění“ občanů a oživení a rozvoj kulturního života v obci. Žádné negativa oddělení nevidím, s nynějším vedením města spolupracujeme.“⁸⁶

⁸⁴ Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. III. ÚS 4270/16 ze dne 10. května 2017[online]. 2017 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <https://iudictum.cz/234942/iii-us-4270-16>

⁸⁵ Odpověď místostarosty Krhové – pana Lukáše Macíčka

⁸⁶ Odpověď místostarosty Krhové – pana Lukáše Macíčka

5.3. Vznik obce v důsledku změny nebo zrušení vojenského újezdu

Dalším způsobem, jak může vzniknout nová samostatná obec, je v důsledku změny nebo zrušení vojenského újezdu. Vojenský újezd nám charakterizuje zákon č.222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR. „*Vojenský újezd je vymezená část území státu určená k zajišťování obrany státu a k výcviku ozbrojených sil. Újezd tvoří územní správní jednotku.*“⁸⁷ Újezdy a jejich úřady se dají zřídit, měnit nebo rušit pouze zvláštním zákonem. Státní správa na území újezdu je vykonávána správním úřadem, nazývaným újezdní úřad, který je také vojenským orgánem, plnící úkoly při zajišťování obrany státu. V jeho čele stojí přednosta, kterým je voják z povolání.⁸⁸

Újezdní úřad zejména:

1. „*pořizuje územní plán újezdu,*
2. *koordinuje využívání území újezdu k vojenské a hospodářské činnosti mezi cvičícími jednotkami ozbrojených sil a osobami, provozujícími hospodářskou činnost,*
3. *zabezpečuje podmínky pro výcvik ozbrojených sil v polních podmínkách,*
4. *povoluje vstupu do vojenského újezdu,*
5. *stanovuje režimová a bezpečnostní opatření na území újezdu,*
6. *projednává přestupek na úseku obrany spočívajících v úmyslném narušení režimu ochrany a vstupu do vojenského újezdu, který je vymezený zvláštním předpisem,*
7. *pečuje o trvalé označení územních hranic újezdu, odpovídá za vyznačení hranic újezdu v terénu, bezpečnostních a ochranných pásem na území újezdu,*
8. *zabezpečuje správy účelových komunikací,*
9. *stanovuje místní a přechodnou úpravy provozu na účelových komunikacích z moci úřední,*
10. *stanovuje opatření k zabezpečení čistoty a veřejného pořádku, k požární ochraně, ochraně přírody a krajiny, zásobování vodou, čištění odpadních vod a k jejímu odvádění,*
11. *zabezpečuje součinnost a koordinaci s ostatními orgány státní správy, s orgány krajů a obcí.*“⁸⁹

Vojenské újezdy byly zřízeny zákonem č. 169/1999 Sb., o vojenských újezdech, který potom zrušil zákon č. 222/1999 Sb. Do roku 2016 se na území České republiky nacházelo celkem pět vojenských újezdů, ale od 1. ledna 2016 jsou v České republice jen čtyři vojenské

⁸⁷ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, § 30

⁸⁸ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, § 30 - § 32

⁸⁹ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, § 30 - § 33

újezdy, v důsledku optimalizace vojenských újezdů a to dle zákona č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů. Vojenský újezd Brdy byl prohlášen za chráněné krajinné území, to však nejsou všechny změny, které tímto zákonem nastaly. Mezi stávající újezdy patří vojenský újezd Boletice, Březina, Hradiště a Libavá.⁹⁰

5.3.1. Optimalizace vojenských újezdů

Hlavním argumentem k optimalizaci vojenských újezdů bylo snížení jednotek a útvarů Armády České republiky, s přihlédnutím ke skutečným potřebám výcviku vojsk. Faktem totiž je, že v roce 1993 měla Armáda ČR 115 000 vojáků v činné službě, tento počet se však razantně zmenšil a počet vojáků čítá kolem 21 000. Z toho vyplývá, že Armáda nepotřebuje tolik místa na výcvik vojsk. Dalším důvodem optimalizace bylo narovnání občanských práv obyvatel újezdů, kteří v důsledku toho, že bydleli na tomto území, nemohli volit ani být voleni do zastupitelstva obce, dokonce nemohli ani vlastnit nemovitý majetek. Zákonem, který optimalizaci provedl je již zmíněný zákon č. 15/2015 Sb., o hranicích vojenských újezdů. Zákon přinesl také již zmíněné zrušení vojenského újezdu Brdy a zmenšení území ostatních újezdů. Vojenský újezd Boletice byl zmenšen o 25%, Březina o 5%, Hradiště o 15% a újezd Libavá dokonce o 31%. Tato vymezená území byla buď přičleněna k území okolních obcí, nebo byl povolen vznik nových obcí, který probíhal standardně dle zákona o obcích.⁹¹

V důsledku zrušení vojenského újezdu Brdy, se toto území stalo datem 1. ledna 2016 chráněnou krajinnou oblastí a to dle nařízení vlády z 12. října 2015. Na území Brd sice nevznikla žádná nová samostatná obec, ale území vojenského újezdu bylo rozděleno mezi okolní obce a dle dohody nějaká část připadla i Plzeňskému kraji. Při rozdělování se přihlíželo k původním katastrům obcí. V lednu 2003 bylo zřízeno pět katastrálních území a to Baština, Hrachoviště, Kolvín, Těně a Záběhlá, do kterých újezd spadal. Tyto katastrální území se zrušením ke dni 1. ledna 2016 rozdělily na 27 katastrálních území. 11 katastrálních území připadlo okresu Příbram, 6 okresu Beroun, 7 okresu Rokycany a 3 okresu Plzeň.⁹²

Na územích uvolněných částí vojenského újezdu Boletice, Hradiště a Libavá vznikly nové obce. Těmito obcemi jsou: Polná na Šumavě s místní částí Květušín, Bražec a Doupovské Hradiště s místními částmi Dolní Lomnice, Lučiny, Svatobor a Čínov a jako

⁹⁰Nynější výčet vojenských újezdů. *acr.army.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>

⁹¹Optimalizace vojenských újezdů. *acr.army.cz* [online]. 2015 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>

⁹²Rušení újezdu. *vojujezd-brdy.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: <https://www.vojujezd-brdy.cz/Ruseni-ujezdu/>

poslední města Libavá s místní částí Heroltovice, Kozlov s místní částí Slavkov a Luboměř pod Strážnou. Ta území, na kterých nevznikly nové obce, byly přiřazeny svými katastry k okolním obcím. Tito občané se k 1. lednu 2016 stávají občany obce, ke které bylo území přičleněno. V důsledku těchto změn dochází také ke změnám trvalého bydliště.⁹³

Tabulka č. 1 – přehled nově vzniklých obcí⁹⁴

Vojenský újezd	Název nové obce	Počet obyvatel (k 1.3.2015)	Rozloha katastr. území (ha)
VÚ Boletice	Polná na Šumavě	194	1916
VÚ Hradiště	Bražec	224	1460
	Doupovské Hradiště	148	2083
VÚ Libavá	Město Libavá	541	2932
	Kozlov	311	4576
	Luboměř pod Strážnou	120	956

Na vzniku nové obce se podílel přípravný výbor, který si obyvatelé pobývající na území vojenského újezdu zřídili. Jeho činnost zabezpečoval újezdní úřad. Měl na starost zejména přípravu voleb do zastupitelstva nové obce a účastnil se jednání souvisejících se vznikem obce. Volby do zastupitelstev obcí se měly konat až po vzniku nových obcí, tedy po 1. lednu 2016. Po dobu, než se volby konaly a bylo zvoleno zastupitelstvo, chod obce zajišťoval správce obce, byť jen prostřednictvím omezených kompetencí (především ve výkonu samostatné působnosti). Správce byl jmenován ministrem vnitra z řad zaměstnanců Ministerstva vnitra, jeho funkce skončila dnem ustavujícího zasedání zastupitelstva. Z tohodstavce tedy vyplývá, že obce nemohly úplně fungovat od jejich vzniku (1. 1. 2016), rozhodující podmínkou bylo zvolení nového zastupitelstva.⁹⁵

⁹³ Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů, §2 - §5

⁹⁴ Přehled nově vzniklých obcí. *acr.army.cz* [online]. 2015 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>

⁹⁵ Optimalizace vojenských újezdů. *acr.army.cz* [online]. 2015 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>

6. ZÁNİK OBCÍ V ČR

Dle platné právní úpravy může obec na našem území zaniknout dvěma způsoby. První způsob je zánik obcí v důsledku sloučení, o kterém jsem již psala v kapitole vzniku obcí. Vznik a zánik obce je v tomto případě propojený. Druhým způsobem je připojení obce k jiné obci, touto problematikou se chci v další části zabývat více.⁹⁶

Vedle způsobů, které uvádí zákon o obcích, na našem území proběhlo mnoho dalších situací, kdy obce zanikly. Jedná se o zánik obcí v důsledku odsunu německého obyvatelstva z pohraničí a obecně druhé světové války, dále v důsledku růstu uhelného průmyslu, založení vojenského újezdnebo zánik v důsledku stavby vodních přehrad. Těmito tématy bych se také ráda věnovala konkrétněji.

6.1. Sloučení obcí

Z důvodu toho, že jsem se o sloučení obcí velice podrobně zmiňovala u kapitoly Vznik obcí, zrekapituluji zde jen základní aspekty této problematiky. Podstatou sloučení obcí je, že dvě nebo více obcí, které spolu sousedí, vytvoří jednu novou obec. Obce, z nichž je nová obec vytvořena, zanikají. K tomu aby se obce mohly sloučit v jednu, je potřeba dohoda o územní změně – dohoda o sloučení obcí, která má své zákonné náležitosti, zmíněné v § 19 odst. 4 zákona o obcích. Nově vzniklá obec je právním nástupcem obcí, které při územní změně zanikly.⁹⁷

6.2. Připojení obce k jiné obci

Problematika připojení obce k jiné obci je velice podobná případu sloučení obcí. Hlavním rozdílem a podstatou je to, že při připojení obce k sousedící obci, zanikne pouze připojovaná obec. Obec, ke které se obec připojí, se rozšiřuje právě o území připojované obce. Stejně jako u sloučení obcí je podmínkou připojení dohoda dotčených obcí – v tomto případě dohoda o připojení obce. Tato dohoda musí obsahovat náležitosti, které jsou také obsaženy v § 19 odst. 4 zákona o obcích.⁹⁸

Dohoda o připojení obce musí být uzavřena na základě rozhodnutí zastupitelstev dotčených obcí. Stejně jako u slučování obcí to jde pouze v případě, pokud do třiceti dnů od zveřejnění rozhodnutí není podán návrh na konání místního referenda, které se týká této věci.

⁹⁶ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §19

⁹⁷ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 74-77. ISBN 978-80-7552-719-6.

⁹⁸ Tamtéž

V případě, kdy se koná místní referendum, je k uzavření dohody potřeba souhlasné rozhodnutí místního referenda o sloučení obcí. V tomto případě obce doručí na krajský úřad rozhodnutí svých zastupitelstev a musí přiložit i rozhodnutí referenda. Po procesu sloučení obce musí poslat opis dohody Ministerstvu vnitra, Ministerstvu financí, katastrálnímu úřadu, který je příslušný a také Českému úřadu zeměměřičskému a katastrálnímu.⁹⁹

V případě připojení obce (na rozdíl od sloučení) zanikají orgány připojované obce a orgány obce, ke které se připojila, zůstávají v činnosti. V důsledku toho se nekonají žádné mimořádné volby a občané připojované obce nemohou být až do nových voleb členy zastupitelstva. Zaniklá obec ztrácí také svoji samostatnost, tedy charakter samostatné obce. Rozdíl je také v tom, že obce se nemusí dohodnout na názvu obce, obec nese název té obce, ke které se připojovalo. Po připojení se obec musí řídit právními předpisy obce, ke které se připojila. Územní působnost právních předpisů, ke které se obec připojila, se v důsledku toho rozšíří i na území zaniklé. Zákon nám však umožňuje, aby na území připojované obce platily právní předpisy připojované obce. Vidí se to však velmi zřídka. Obec, která při připojení nezaniká, je právním nástupcem obcí, které zanikají. Na její orgány také přecházejí kompetence, které měly zaniklé obce jako nositelé veřejné správy.¹⁰⁰

6.2.1. Příklad zániku obce

V této kapitole bych se chtěla věnovat připojení obce Lhota u Dobřan ke statutárnímu městu Plzeň. Nejprve bych se chtěla věnovat historii obce jako takové a potom bych ráda navázala procesem připojení, které se odehrálo v roce 2003. Lhota neboli městský obvod Plzeň 10 se nachází na okraji statutárního města Plzeň. Disponuje rozlohou 389,05 ha. Lhota se stala městským obvodem 1. ledna 2003, před tím tvořila součást okresu Plzeň – jih.¹⁰¹

6.2.1.1. Stručná historie

Přesný datum osídlení není bohužel znám, ale dle velkých nálezů kamenných zbraní a nástrojů nalezených na tomto území, můžeme usoudit, že byla osídlena již v době kamenné. Její název však ukazuje, kdy byla Lhota založena jako obývaná osada. Slovo „lhota“ nese totiž význam volnost, ulehčení a toto slovo také často zůstávalo jako název nové osady. Osadníkům byla poskytnuta odmajitele „lhůta“, což znamenalo osvobození od

⁹⁹Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §19 - §21

¹⁰⁰KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017, s. 74-77. ISBN 978-80-7552-719-6.

¹⁰¹ Základní informace o městské části Plzeň 10. *umo10.plzen.eu* [online]. 2003 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.plzen-lhota.cz/obec-lhota/>

veškerých poplatků nebo jejich části. Z toho lze odůvodnit, že Lhota jako obývaná osada byla založena někdy na začátku 13. století. Je hodně spojována s pány z Litic, kterým byla ves poddaná. To ale roku 1320 končí, kdy Vilém z Litic daroval Lhotu klášteru panen v Chotěšově, který Lhotu držel až na dvě výjimky až do roku 1731. První výjimkou bylo zrušení kláštera v roce 1421, kdy král Zikmund Lucemburský zastavil Lhotu Václavu Sekáčovi. Klášteru se potom Lhota navrátila roku 1459. Druhou výjimkou byl rok 1618, kdy klášter získal po dobytí Plzně Arnošt Mansfeld, po bitvě na Bílé Hoře je však Lhota zase navracena klášteru. Roku 1782 je klášter zrušen a s Lhotou začal disponovat Náboženský fond, který prodal Lhotu knížeti Karlu von Thurn – Taxisovi za 1 080 000 zlatých. Ten držel panství do roku 1925, kdy byl majetek v rámci pozemkové reformy zkonfiskován. V důsledku mnichovských dohod se stala Lhota součástí Sudet a dne 10. října 1938 byla obsazena Němci. K osvobození Lhoty došlo 6. května 1945. Lhota se stala městským obvodem 1. ledna 2003, před tím tvořila součást okresu Plzeň – jih.¹⁰²

6.2.1.2. Proces připojení

V této podkapitole bych se ráda zmínila o tom, jak vůbec připojení Lhoty probíhalo a co bylo důvodem. Měla jsem dokonce tu čest, setkat se s nynější starostkou Lhoty – paní Bc. Zdenou Hončarovou, která vykonává funkci starostky již od roku 2009. V době připojení sice nebyla starostkou ani ve Lhotě nebydlela, ale poskytla mi mnoho zajímavých a výstižných informací, které se této problematice týkají. Jelikož ve Lhotě bydlí, pozoruje každý den její vývoj i případné nedostatky.

Lhota se připojila ke statutárnímu městu Plzeň k 1. lednu 2003 a to na základě Dohody o připojení obcí Lhota a Malesice k městu Plzni. V ten samý rok se totiž k Plzni připojila i obec Malesice. Ze Lhoty se tedy stal městský obvod Plzeň 10 – Lhota a z Malesic městský obvod Plzeň 9 – Malesice.¹⁰³

Před uskutečněním připojení byla potřeba určitých náležitostí, které se museli splnit. „Byla nutná rozhodnutí všech zastupitelstev, tedy města Plzně a obce Lhota u Dobřan. Jejich rozhodnutím došlo k uzavření Dohody o připojení obcí Malesice a Lhota k městu Plzni.“¹⁰⁴ V dohodě je například obsaženo, že se dnem 1. ledna 2003 obec Lhota a Malesice stávají městskými obvody. Dále zde byla upravena sídla orgánů, kdy úřady městských obvodů sídlí v dosavadních obecních úřadech připojovaných obcí. Je zde výčet vyhlášek a nařízení

¹⁰² Dějiny obce Lhota u Dobřan. *plzen-lhota.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: <https://www.plzen-lhota.cz/obec-lhota/>

¹⁰³ Dohoda o připojení obcí Malesice a Lhota k městu Plzni, čl. 2

¹⁰⁴ Odpověď paní Bc. Zdeňky Hončarové – starostky městského obvodu Plzeň Lhota

obcí, které zůstávají v platnost i po připojení a nahlíží se na ně, jako kdyby je vydalo statutární město Plzeň, úprava movitého nemovitého majetku po připojení nebo úprava rozpočtů nových městských obvodů.

Zajímavou otázkou je, co Lhotu k připojení vedlo. Tato otázka mi byla velmi výstižně zodpovězena paní starostkou Hončarovou: „*V době připojení jsem ve Lhotě nebydlela. Nicméně podle místních byly hlavními důvody vybudování kanalizace a napojení Lhoty na městskou hromadnou dopravu.*“¹⁰⁵

To však nebyly všechny klady, co Lhotě připojení k Plzni přineslo. Dle toho, co jsem se dozvěděla, je toho nakonec o mnoho více. Postupem času se městský obvod Plzeň Lhota rozvíjel, přinesl mnoho dalších výhod a aspektů, které místním obyvatelům „ulehčily život“.

„*Občané jistě uvítali zavedení MHD, výstavbu vodovodu a další investice. Kromě toho také dostupnost zdravotní péče, jelikož připojením k městu jsme se stali okresem Plzeň – město a tím spádovou oblastí Plzně i v lékařské péči, což bylo moc důležité samozřejmě hlavně pro starší občany, kteří jinak dojížděli do Stoda. Dle mého názoru také to, že ve Lhotě byl zřízen plnohodnotný úřad, kde si občané mohou vyřídit téměř vše základní přímo v místě bydliště a nemusí kvůli tomu jezdit jinam. Z mého pohledu je také velmi důležitým faktorem to, že za sebou máme velké město. Takže v případě jakýchkoliv nečekaných problémů, přírodních katastrof či jiných komplikací, je stále připraven tým lidí, technika a určitě i finanční prostředky nám pomoci.*“¹⁰⁶

Vše má samozřejmě své klady a zápory a ani připojení Lhoty nepřineslo jen kladné aspekty. V důsledku připojení, Lhota ztratila svoji samostatnost a postavení samostatné obce. To souvisí s tím, že jí byly jako městskému obvodu sebrány určité kompetence, které již nadále vykonávají ne obvodní, ale celoměstské orgány. Z toho vyplývá, že celoměstské orgány někdy rozhodují o záležitostech městského obvodu, aniž by znaly všechny konkrétní informace a náležitosti. Paní starostka vidí dvě konkrétní nevýhody, které souvisí s připojením Lhoty. Jsou to finance a rozhodování.

„*Finance - jsme závislí na přerozdělování prostředků, které ze státního rozpočtu dostane město. Koeficienty, podle kterých se prostředky přerozdělují, jsou poměrně komplikované již několik let stále stejné. A nezahrnují, dle mého názoru, aspekty, které pro*

¹⁰⁵ Odpověď paní Bc. Zdeňky Hončarové – starostky městského obvodu Plzeň Lhota

¹⁰⁶ Také

obvody jako je Lhota nebo Malesice jsou dost podstatné. A tím je například vybavenost obvodu“¹⁰⁷

*„Rozhodování – Jako obvod máme kompetence rozhodovat o některých věcech, například rozpočet obvodu, využití nemovitého majetku svěřeného nám do správy, nicméně nemůžeme například majetek prodávat. Nebo například v rámci stavebního řízení, tak z územně-plánovacího hlediska o našem obvodu rozhoduje Magistrát města Plzně, odbor stavebně-správní. Takže o umístění stavby nebo rozdělování pozemků rozhoduje někdo, kdo může znát Lhotu jen z obrázků. A já jako starostka se dozvím o konečném rozhodnutí či vyjádření až v momentě, kdy je vydáno. Účastníkem řízení je totiž město Plzeň, a ne obvod. Již několikrát se stalo, že byly rozděleny pozemky tak, jak to obvod nechtěl, a nebyly dodrženy územní studie a přesto je vše platné. To je pro obvod velmi limitující a je vlastně nemožné to jakkoliv ovlivnit.“*¹⁰⁸

Město Plzeň je statutárním městem a jak jsem se již zmínila v kapitole týkající se rozdělení obcí, statutární město může být členěno na městské obvody nebo městské části. Je samostatně spravováno zastupitelstvem, dalšími orgány statutárního města je rada města, roli starosty vykonává primátor, magistrát a zvláštní orgány města. Městský obvod statutárního města je potom spravován zastupitelstvem městského obvodu, dalšími orgány jsou rada městského obvodu, starosta, úřad městského obvodu a zvláštní orgány městského obvodu. Statutární města upravují své vnitřní poměry statutem, který obsahuje také výčet pravomocí celoměstských orgánů a orgánů městských obvodů nebo částí.¹⁰⁹

Dle statutu města Plzně, se Plzeň dělí na deset městských obvodů (Plzeň 1 – 10) s vlastními orgány samosprávy. Jen pro přiblížení bych chtěla ukázat základní zásady součinnosti těchto orgánů.

- 1. „Orgány s celoměstskou působností přihlížejí při svém rozhodování a konání k usnesením, požadavkům a podnětům orgánů městských obvodů,*
- 2. orgány městských obvodů při svém rozhodování a konání v rámci městem jim svěřených pravomocí v oblasti samostatné působnosti přihlížejí i k usnesením a pokynům orgánů s celoměstskou působností,*

¹⁰⁷Odpověď paní Bc. Zdeňky Hončarové – starostky městského obvodu Plzeň Lhota

¹⁰⁸ Také

¹⁰⁹ BALÍK, Stanislav. *KOMUNÁLNÍ POLITIKA: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, 2009, s. 23. ISBN 978-80-7552-719-6.

3. *zastupitelstvo a rada města mohou vydávat vnitřní směrnice k zabezpečení jednotného postupu orgánů obvodů ve věcech samostatné působnosti města, které jsou tímto Statutem nebo jiným právním předpisem města svěřeny do působnosti obvodů,*
4. *orgány s celoměstskou působností a orgány městských obvodů (orgány městských obvodů i mezi sebou) se navzájem informují v dostatečném předstihu o věcech, které se jich týkají,*
5. *při nemožnosti vyřídit vnitřní písemnosti (žádosti, stížnosti, podněty, připomínky, návrhy, stanoviska) mezi orgány města a městských obvodů v samostatné působnosti nejpozději do 30 dnů, musí orgán, který písemnost vyřizuje, v této lhůtě uvědomit žadatele o důvodech, které vedou k prodloužení termínu nebo nemožnosti věc vůbec vyřídit. Pokud se orgány městských obvodů nevyjádří k těmto písemnostem (žádostem, stížnostem, podnětům, připomínkám, návrhům a stanoviskům) orgánů města ve výše uvedené lhůtě, má se za to, že souhlasí se záměrem orgánu města, a naopak. Pro vyřizování písemností v přenesené působnosti platí zvláštní předpisy.¹¹⁰*

6.3. Další historické důvody zániku obcí

V minulosti na našem území obce zanikaly i jiným způsobem, než uvádí zákon o obcích. Zániku předcházely různé historické události jako je druhá světová válka, odsun německého obyvatelstva z pohraničí po druhé světové válce, výstavba vodních nádrží, vznik vojenského újezdu nebo také nárůst uhelného průmyslu.

VYPÁLENÍ OBCE LIDICE A LEŽÁKY

Příkladem tragického zániku obcí, je vypálení Lidic a následně také obce Ležáky. Vypálení Lidic předznamenal atentát na zastupujícího protektora Čech a Moravy Reinharda Heydricha. Atentát spáchali příslušníci naší zahraniční armády Jan Kubiš a Josef Gabčík. Jelikož policie neměla žádná jiná vodítka, kdo by za atentát mohl být odpovědný, přišel jim zajímavý dopis zachycený v továrně Palacha ve Slaném, který je dovedl až k obci Lidice. 10. června 1942 byly Lidice vypáleny. Tímto dnem byly vymazány z mapy a úředně zrušeny, jejich katastr byl na základě rozhodnutí Ministerstva vnitra přičleněn sousední Hřebci. Dva týdny po vypálení Lidic byla nacistickými vojsky vypálena také obec Ležáky na Chrudimsku.¹¹¹

¹¹⁰Obecně závazná vyhláška statutárního města Plzně č. 8/2001, Statut města, čl. 15

¹¹¹Vypálení Lidic a Ležáků. *zanikleobce.cz* [online]. 2007 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1442651>

ODSUN NĚMECKÉHO OBYVATELSTVA

Se zánikem obcí v důsledku odsunu německého obyvatelstva velice úzce souvisí Mnichovská dohoda. Ta byla dne 19. září 1938 vytvořena a předložena české vládě na základě předchozí domluvy mezi Německem, Anglií a Francií. Byla 21. září přijata a následně z 29. na 30. září 1938 podepsána. Domluva přinášela to, že území Československa s nadpoloviční většinou obyvatel německé národnosti (Sudety) připadlo Německu. V průběhu druhé světové války došlo na území Československa i Sudet – tedy území, které připadlo Německu, k zániku mnoha obcí. A to z důvodu válečných bojů a vzniku a rozšiřování vojenských újezdů.¹¹²

Po skončení druhé světové války byla Mnichovská dohoda prohlášena za nicotnou, tedy neplatnou. Dohodly se na tom strany, které ji uzavíraly společně s Německem a Itálií. Československu v důsledku toho, znova připadlo území, o které Mnichovskou dohodou přišlo. Většina občanů hlásící se k německé a maďarské národnosti, kolaboranti a další lidé, kteří se provinili proti Československu, byli zbaveni občanství, jejich majetku a vypovězeni z jeho území. To vše se konalo na základě Dekretů prezidenta republiky. Jinak se koukalo na občany, kteří se aktivně podíleli na boji proti okupační armádě nebo Německu jako takovému v rámci odboje dle dekretu č. 33/1945 Sb., Ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 2. srpna 1945, který se týkal úpravy československého občanství osob německé a maďarské národnosti. V rámci toho probíhal velký odsun obyvatel, probíhal ve více vlnách a trval až do roku 1950. Těsně po ukončení války šlo spíše o násilné vyhánění a vysídlování. Vyhnaní obyvatelé byli postupně nahrazováni Československými přistěhovalci a poté také repatriovanými Čechoslováky z východní Evropy.¹¹³

Při odsunu obyvatelstva německé národnosti docházelo v Sudetech k zániku obcí. Důležitá otázka je, proč k tomu docházelo. Hlavním důvodem je to, že v průběhu doosídlování pohraničních území sice docházelo k obnově obyvatel, ale mnoho území nevyhovovalo představám a lidé odcházeli především do městských sídel. Z toho tedy vyplývá, že v případě, kdy obec fakticky i právně existuje, ale dojde k jejímu vylidnění (poruší se základní principy obce) a nemůže být dále spravována, zanikne obec samotná. I přes to, že katastrální území nezanikne. Příkladem je oblast Doupovska, která byla zničena odsunem přibližně 17 000 lidí. Následně zde byl vytvořen vojenský výcvikový prostor

¹¹²FRONĚK, Jiří. *Vznik a zánik obcí* [online]. Plzeň, 2015 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/27658210-Zapadoceska-univerzita-v-plzni-fakulta-pravnicka-vznik-a-zanik-obce-bakalarska-prace.html>. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni - Fakulta právnická. Vedoucí práce Tomáš Louda.

¹¹³ Tamtéž

Hradiště. Na druhou stranu můžeme hovořit i o oblastech Sudet, které byly úspěšně doosídlené kvůli jejich bohatému přírodnímu prostředí a staly se místem pro odpočinek lidí z měst.¹¹⁴

ZÁNİK V DŮSLEDKU RŮSTU UHELNÉ TĚŽBY

V důsledku růstu uhelného průmyslu v minulosti zanikalo mnoho obcí. Tento jev se objevil zejména na území severozápadních Čech. Již v minulosti se zde těžilo stříbro, cín, měď, olovo a nikl a v průběhu 19. století se zde začala rozvíjet uhelná těžba a v důsledku toho narůstal i počet obcí v jejich oblasti. V průběhu 20. století se těžba rozvíjela tak, že v důsledku toho docházelo ke zničení životního prostředí a zániku obcí. V důsledku uhelného průmyslu zaniklo 81 sídel a docházelo k přemístění několika desítek tisíc obyvatel.¹¹⁵

Příkladem je obec Libkovice, která se nacházela na severovýchodním okraji okresu Most. Libkovice jsou poprvé zmiňovány již v roce 1186. Tím, že se na konci 19. století rozvíjelo hornictví v sousedních obcích (Mariánské Radčice, Jenišův Újezd a Lom), znamenalo to pro obyvatele obce nové pracovní příležitosti a další nárůst obyvatel. Obec zanikla – byla likvidována v letech 1990 – 1993 a to v důsledku postupu státního podniku Doly Hlubina. Nezabránily tomu ani různé protesty nebo sepsané petice. Se ztrátou svých domovů se lidé vyrovnávali velmi těžko.¹¹⁶

ZÁNİK OBCÍ V DŮSLEDKU STAVBY VODNÍCH NÁDRŽÍ

Mnoho obcí v minulosti zaniklo v důsledku toho, že na jejich území byla postavena vodní nádrž. Ty byly a jsou budovány z důvodu stále větší potřeby pitné vody v konkrétní oblasti a k vodohospodářským účelům. Díky tomu, že se Česká republika nachází v samém centru Evropy, je budování vodních přehrad velmi důležité a nezbytné. Téměř všichni obyvatelé České republiky jsou totiž zásobováni pitnou vodou převážně právě z vodních nádrží.¹¹⁷ Jejich výstavbou ale dochází k velkému zásahu do krajiny a do života člověka. V důsledku toho zanikaly obce, které se nacházely na území stavěné nádrže. To vedlo také k tomu, že obyvatelé těchto obcí přišli o své domovy a museli se přestěhovat jinam. Příkladem zaniklé obce, v důsledku výstavby vodního díla je obec Fláje. Tato obec ležela v Krušných horách jihovýchodně od Českého Jiřetína. První písemná zmínka o Flájích

¹¹⁴ Tamtéž

¹¹⁵ VALÁŠEK, Václav a Lubomír CHYTKA. *Velká kronika o hnědém uhlí: minulost, současnost a budoucnost těžby hnědého uhlí v severozápadních Čechách*. Plzeň: G2 studio, 2009. ISBN 978-80-903893-4-2.

¹¹⁶ Zaniklá obec Libkovice. *zanikleobce.cz* [online]. 2006 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=262>

¹¹⁷ BLAŽEK, Vladimír, Jan NĚMEC a Josef HLADNÝ. *Voda v České republice*. Praha: Consult, 2006, s.92. ISBN 80-903-4821-1

pochází již z roku 1346. Obec zanikla v období let 1958 – 1960 v důsledku výstavby stejnojmenné vodní nádrže Fláje.¹¹⁸

6.4. Nemožnost zániku obce při nezájmu o samosprávu

Velmi zajímavým tématem v oblasti zániku obce je nemožnost zániku při absenci zájmu o samosprávu. Zákon o obcích totiž vůbec neupravuje a nereaguje na situace, kdy na území obce není zajištěn výkon samostatné působnosti. A to ani v jednom z případů, kdy obec nemá žádné občany, kteří jsou oprávněni volit nebo být voleni do zastupitelstva obce nebo v případě, kdy v obci občané jsou, ale o správu věcí veřejných nemají zájem. V důsledku toho zůstává obec pouze jako formální útvar, aniž by plnila svůj účel vykonávat samosprávu, tím začíná být existence obce bezdůvodná.

Současná právní úprava zná jen dočasné řešení. Vyhlásit volby do zastupitelstev obcí má na starost prezident republiky, nejpozději devadesát dnů před jejich konáním. Jak již zaznělo v kapitole o osobním základu obce, právo volit do zastupitelstva obce (města, městyse, statutárního města a jeho městských částí či obvodů a hlavního města Prahy) má občan České republiky, který dosáhl věku osmnácti let, je v obci přihlášen k trvalému pobytu a také občan jiného státu, který dosáhl věku osmnácti let, je v obci přihlášen k trvalému pobytu a právo volit mu přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána. U práva být volen do zastupitelstva obce, jsou pravidla obdobná.¹¹⁹

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, udává, že nedosáhne-li souhrnný počet kandidátů uvedených na všech registrovaných kandidátních listinách nadpoloviční většiny počtu členů zastupitelstva obce, který má být volen, popřípadě je menší než pět, volby se v obci nekonají.¹²⁰ V této obci Ministerstvo vnitra jmenuje správce obce z řad zaměstnanců státu zařazených do Ministerstva vnitra. Správce obce je jmenován také v případech, kdy zanikne mandát všem členům zastupitelstva obce a na volné mandáty nenastoupí žádní náhradníci nebo když dojde ke sloučení obcí nebo oddělení části obce a ještě se nekonaly volby do zastupitelstva obce. Správce obce může však vykonávat úkony, které se soustředí pouze na zajištění nezbytně nutného chodu obce. Nemůže tedy dlouhodobě zajišťovat výkon samosprávy v rozsahu samosprávných orgánů obce, z toho vyplývá, že nemůže vůbec pečovat o rozvoj obce. V jeho pravomoci není uzavírat dohody

¹¹⁸Zaniklá obec Fláje. *zanikleobce.cz* [online]. 2006 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1436671>

¹¹⁹Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a změně některých zákonů, §3 - §5

¹²⁰Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a změně některých zákonů, §23

o připojení nebo sloučení s jinou obcí a stát ani správce nemůže obec formálně zrušit.¹²¹ Dle § 98 zákona o obcích správce zejména zajišťuje úkoly v samostatné působnosti, je oprávněn stanovit pravidla rozpočtového provizoria, zastupuje obec navenek a je v čele obecního úřadu. Jeho činnost končí dnem ustavujícího zasedání zastupitelstva obce nebo zvolením starosty. Tento okamžik v mnoha obcích nenastane a správce je ve své funkci dlouhodobě a tudíž neodpovídá smyslu samosprávy jako takové.¹²²

Naše právní úprava tento problém zrušení obce při absenci zájmu o samosprávu neupravuje, v roce 2010 však ustavilo Ministerstvo vnitra pracovní skupinu, která byla složena ze zástupců Ministerstva vnitra, Ministerstva financí, Svazu měst a obcí a Sdružení místních samospráv, aby vypracovala návrh legislativního řešení předluženosti a zániku obcí. Všechny subjekty se shodly na tom, že je nutné legislativně upravit předluženost obcí i zánik obcí. Předluženost obcí mělo řešit zejména Ministerstvo financí, zánik obcí Ministerstvo vnitra. K 18. březnu 2011 vydal odbor dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra tezi legislativního řešení novely zákonů o územních samosprávných celcích. Součástí byl legislativní návrh řešení zániku obcí, tento návrh se však již nebyl dále projednáván. Další kroky měly být realizovány až v době, kdy Ministerstvo financí dokončí návrh řešení insolvence obcí. O legislativním řešení úpadku a zániku obcí se diskutuje, příslušná právní úprava však doposud vytvořena nebyla.¹²³

Návrh legislativního řešení zániku obce chtěl, aby k zániku obce docházelo přímo ze zákona. Dle tohoto legislativního návrhu by měla obec zaniknout uplynutím šesti měsíců ode dne posledních neúspěšných vyhlášených voleb (v pořadí druhé neúspěšné), popřípadě také šest měsíců ode dne vyhlášení neúspěšného výsledku místního referenda, uplynutím lhůty pro odstranění návrhu na vyhlášení místního referenda nebo v případě kdy se v oblasti potencionální zanikající obce neuskutečnily další vyhlášené volby, které se měly konat na základě odmítnutí návrhu na zánik obce v místním referendu. Ministerstvo musí o zániku informovat veřejnost na své úřední desce a na desce zanikající obce. Jak již vyplynulo z kontextu, zánik obce jde obejít podáním návrhu na konání místního referenda o odmítnutí zániku obce. Návrh referenda lze podat pouze do dvou měsíců ode dne posledních neuskutečněných voleb. Jestliže referendum o odmítnutí zániku obce bylo úspěšné, konají se v obci další volby, pokud se neuskuteční ani tyto pro nedostatek kandidátů, obec zaniká a to

¹²¹Novela zákonů o územních samosprávných celcích, verze z roku 2011. *oziveni.cz* [online]. 2011 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <https://www.oziveni.cz/wp-content/uploads/2011/04/novela-zakonu-o-USC-2011-verze-18-3-2011.pdf>

¹²²Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, §98

¹²³Sborník odboru dozoru a kontroly veřejné správy za rok 2014. *mvcr.cz* [online]. 2014 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sborniky-odboru-verejne-spravy-dozoru-a-kontroly.aspx>

již bez možnosti dalšího konání referenda. V případě, kdy místní referendum úspěšné nebylo, obec zaniká uplynutím čtyř měsíců od konání místního referenda.¹²⁴

Majetek zanikající obce by dle legislativního návrhu přecházel na základě zákona na některou ze sousedních obcí. Prioritní by byla dohoda zanikající obce se sousední obcí. Pokud by obce neuzavřely dohodu, o přiřazení zanikající obce rozhodne Ministerstvo vnitra ve správním řízení. Rozhodnutí je vydáno do třiceti dnů před zánikem obce, kdy účastníkem jsou všechny sousední obce a zanikající obec. Doručuje se veřejnou vyhláškou.

Majetkoprávní otázky však nejsou součástí rozhodnutí, protože naložení s majetkem zanikající obce vyplývá přímo ze zákona. Varianta toho, že se majetek zanikající obce převádí na obec sousední, by však potřebovala doplnění Ústavy ČR, konkrétně článku 100. Změna by umožňovala, aby majetek zanikající obce přešel na obec sousední. Zákon by hlídal i otázku zadluženosti zanikající obce. Zabraňuje tomu, aby na sousední obec přešel i zadlužený majetek zanikající obce. Kdyby byla zanikající obce v úpadku, proběhne před zánikem obce insolvenční řízení. Z toho vyplývá, že hodnota majetku, který na sousední obec přechází, bude větší než hodnota závazků.¹²⁵

Návrh doplnění článku 100 Ústavy ČR:

(4) Obec vzniká nebo zaniká z důvodů stanovených zákonem. Při zániku obce zákon stanoví, za jakých podmínek se stává území obce součástí území jiné obce a majetek zanikající obce přechází na jinou obec nebo obce.¹²⁶

Tím, že obec zanikne, skončí platnost veškerých právních předpisů a také určitých veřejnoprávních smluv, které obec při své činnosti uzavřela. Co se týče daní, jejich výnos a příspěvek na přenesenou působnost zanikající obce přináleží obci, ke které se území připojuje, až do doby jejich nového určení. Tím, že se území zanikající obce připojuje k sousední obci, nedochází k nepřiměřenému zásahu do práva na samosprávu sousední obce, ke které se zanikající obec připojuje. Výhodou pro sousední obec je, že získává další obyvatele a v důsledku toho i vyšší nároky na státní rozpočet. Krátkodobě zvýšené náklady související s připojením zanikající obce, zabezpečuje Ministerstvo financí jakousi výpomocí

¹²⁴Novela zákonů o územních samosprávných celcích, verze z roku 2011. *oziveni.cz* [online]. 2011 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <https://www.oziveni.cz/wp-content/uploads/2011/04/novela-zakonu-o-USC-2011-verze-18-3-2011.pdf>

¹²⁵Novela zákonů o územních samosprávných celcích, verze z roku 2011. *oziveni.cz* [online]. 2011 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <https://www.oziveni.cz/wp-content/uploads/2011/04/novela-zakonu-o-USC-2011-verze-18-3-2011.pdf>

¹²⁶ Tamtéž

ze státního rozpočtu pro následující kalendářní rok. Připojení zanikající obce k sousední obci přináší zajištění výkonu veřejné správy na území právě zanikající obce.¹²⁷

Zpracovatelé návrhu se shodli, že právní úprava je v souladu s Ústavním pořádkem. Při zpracování musel být kladen důraz na neporušení práva na samosprávu (článku 8 Ústavy ČR). V obci, která zcela ztratila svoji personální podstatu, se o porušení tohoto práva nejedná. V případě, kdy se v obci jen dlouhodobě neustavilo zastupitelstvo a k zániku obce by docházelo jen rozhodnutím Ministerstva vnitra, by se o porušení práva na samosprávu hovořit dalo. To si však zpracovatelé pojistili právem občanů zvrátit zánik obce vyhlášením místního referenda v této věci. Článek 8 Ústavy ČR nám zaručuje samosprávu územních samosprávných celků. Je však vhodné se pozastavit nad jeho interpretací. Zda nám článek ochraňuje samosprávu každé obce jako takové nebo jestli ochraňuje právo občanů na samosprávu.

Dle mého názoru by k takovému zániku obcí mělo docházet jen v krajních případech. Souhlasím s tím, že obec dlouhodobě neobývaná by se měla připojit k obci sousední k zajištění jejího dalšího fungování. Je však nutné rozdělit obce, kde občané jsou a dochází zde k nezájmu o samosprávu například stářím občanů a jejich zapomnětlivostí nebo k nezájmu v případě zadluženosti obce. Jsou případy obcí, kdy uchazeči o místo v zastupitelstvu zkrátka zapomněli odevzdat kandidátní listinu. Věřím, že u těchto obcí se podaří zvolit zástupci vedení obce v dodatečných volbách. Jiným případem jsou však dle mého názoru obce, ve kterých se lidé nechtějí podílet na samosprávě například z důvodu jejího velkého zadlužení. Nemají zájem o vedení obce, která je v problémech a nemá další perspektivu. To už je také otázka nedostatečné úpravy v oblasti zadluženosti obcí.

Legislativní návrh zániku obcí měl být dále projednáván až po dokončení legislativního návrhu zadluženosti obcí s aplikací insolventního práva i na obce. Byly předloženy tři způsoby řešení úpadku obcí, ale ani jeden z nich není tak dobrý, aby vyřešil platební neschopnost obcí. Konkurz by totiž končil zánikem právnické osoby a z toho důvodu by byl v rozporu s Ústavou ČR. O legislativním návrhu zadluženosti se však zase začíná mluvit i já si myslím, že by si obce zasloužily svoji vlastní legislativní úpravu insolvence. Pomohla by předejít problému nezájmu občanů podílet se na samosprávě a také z velké části potřebnosti legislativní úpravy zániku obcí, která však z mého pohledu tolik potřebná není.

¹²⁷ Novela zákonů o územních samosprávných celcích, verze z roku 2011. *oziveni.cz* [online]. 2011 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <https://www.oziveni.cz/wp-content/uploads/2011/04/novela-zakonu-o-USC-2011-verze-18-3-2011.pdf>

V České republice se totiž nenachází tak velké množství obcí, kde se občané na jejím chodu nechtějí podílet.¹²⁸

¹²⁸ Insolvence obcí. *ceska-ustice.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/01/ministerstvo-spravedlnosti-insolvencni-pravo-nepredstavuje-reseni-financnich-obtizi-obci/>

7. ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo kompletní shrnutí problematiky vzniku a zániku obce. S tím také velice úzce souvisí charakteristika pojmu samosprávy, pojmu obce a jejích základních prvků. K pochopení této problematiky je vhodné znát také rozdělení obcí, jejich působnost a orgány. Ke zpracování mé práce mi velice pomohlo prostudování Ústavy ČR, Listiny základních práv a svobod, zákon o obcích, literatury, která se zabývá veřejnou správou, komunální politikou a právním postavením obcí a krajů.

V první kapitole definuji pojem samosprávy a její rozdělení. Další část mé práce se zabývá charakteristikou pojmu obce, zaměřila jsem se na její právní zakotvení a její stručný vývoj v historii. Také rozebírám druhy obcí a jejich působnost. Samostatnou kapitolu jsem věnovala orgánům obce, činnostem zastupitelstva obce, rady obce, starosty a obecního úřadu. Ve čtvrté kapitole jsem popsala možnosti vzniku obcí na našem území. Více jsem se věnovala způsobu oddělení části obce. Pro přiblížení této problematiky jsem prostudovala oddělení obce Krhová od města Valašského Meziříčí, kterým se Krhová stala samostatnou obcí 1. ledna 2013.

Důvodem oddělení je v mnoha případech určitá nespokojenost, v případě Krhové to byla nespokojenost záměru Valašského Meziříčí zrušit místní školu. V průběhu psaní této kapitoly vyplynulo, že proces vzniku nové obce není vždy jednoduchý. Příkladem je spor o historický majetek, o kterém se také zmiňuji.

Poslední část mé práce popisuje zánik obcí na našem území. Udávám nynější zákonné způsoby. Věnuji se i zániku obcí, ke kterým na našem území docházelo v minulosti. Tyto případy pro mě však byly negativním zjištěním. Lidé totiž přicházeli o své domovy a museli se stěhovat jinam. Jako příklad zániku obce v současnosti jsem uvedla připojení obce Lhota ke statutárnímu městu Plzeň. Lhota zanikla jako samostatná obec 1. ledna 2003. Důvodem připojení obce k jiné je obvykle snaha o zlepšení života jejích občanů (například: zavedení obecní kanalizace nebo zlepšení veřejné hromadné dopravy).

Na závěr tématu zániku obcí se ještě zmiňuji o situaci, kdy obec na našem území nemůže zaniknout v případě, kdy její občané nemají zájem o správu věcí veřejných. Naše právní úprava tento problém neupravuje. V minulosti se objevil návrh legislativního řešení zániku obce, který jsem v práci popsala. Dle tohoto návrhu měly obce zaniknout přímo ze zákona.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

The purpose of my work was to summarize the problems of the formation and demise of the municipality. This is also very closely related to the concept of self-government, the concept of the municipality and its basic elements. To understand this issue, it is also appropriate to know the types of municipalities, their powers and authorities.

For my work has been very helpful studying the Constitution of the Czech Republic, the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, the Law on Municipalities, literature dealing with public administration, communal politics and the legal status of municipalities and regions.

In the first chapter I define the term of self-government and its division. Another part of my work deals with the characteristic of the concept of the village, I focused on its legal anchoring and its brief development in history, it is analyzing the types of municipalities, their scope. I devoted a separate chapter to the municipal authorities. In the fourth chapter I have described the possibilities of establishing municipalities in our territory. I was more concerned about how to separate a part of the municipality. To approach this issue, I studied the separating off village Krhová of the town of Valašské Meziříčí. Krhová became an independent municipality on 1 January 2013.

The last part of my work describes the extinction of municipalities in our territory. I present the current legal ways. I am also devoted to the demise of the villages that have been in our country in the past. These cases have highlighted the crucial importance of managing the municipality separately in a democratic society. It is no longer possible to demise the village without the consent of its inhabitants. As an example of the demise of the village I am presenting the connection of Lhota village to the statutory town of Pilsen, which disappeared as an independent community on January 1, 2003. The reason for connecting the village to another is usually the effort to improve the lives of its citizens (for example: the introduction of municipal sewerage system or improvement of public transport).

At the conclusion of my work about the demise of municipalities I mention the situation when the municipality in our territory can not be demised in case its citizens are not interested in the administration. Our legislation does not regulate this issue. In the past, there was a proposal for a legislative solution to the demise of the municipality, which I described in my work. According to this proposal, the municipalities had to expire directly by law.

SEZNAM ZDROJŮ

Knižní publikace:

BALÍK, Stanislav. *KOMUNÁLNÍ POLITIKA: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-7552-719-6.

BLAŽEK, Vladimír, Jan NĚMEC a Josef HLADNÝ. *Voda v České republice*. Praha: Consult, 2006. ISBN 80-903-4821-1

JEŽEK, J., MALAST, J., KOPECKÝ, M., KAŇA, L. *Spolupráce obcí a měst. České a evropské přístupy ke slučování obcí a meziobecní spolupráci*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2015, s. 12 – 14. ISBN: 978-80-261-0698–2.

KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-794-4.

KAŇA, Pavel. *Základy veřejné správy*. 2. doplněné vydání. Ostrava: Montanex, 2007. ISBN 978-80-7225-244-2.

KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2. Praha: WoltersKluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-719-6.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. ISBN 80-7201-665-5.

MALAST, Jan. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2016. ISBN 978-80-261-0657-9.

MASAŘÍK, Jiří a Václav KRICNER. *Správní právo: Obecná část*. 6. aktualizované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2011. ISBN 978-80-87451-00-7.

VALÁŠEK, Václav a Lubomír CHYTKA. *Velká kronika o hnědém uhlí: minulost, současnost a budoucnost těžby hnědého uhlí v severozápadních Čechách*. Plzeň: G2 studio, 2009. ISBN 978-80-903893-4-2.

VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. Praha: Institut pro místní správu, 2011. ISBN 978-80-86976-21-1.

Právní předpisy:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 131/2000 Sb., hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a změně některých zákonů

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí

Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů

Usnesení vlády České republiky ze dne 2. května 2001 č. 418+ P, o určení kritérií pro posouzení návrhů obcí na stanovení městy vládou a o vyjádření vlády k žádostem obcí o stanovení městy

Obecně závazná vyhláška statutárního města Plzně č. 8/2001, Statut města, čl. 15

Nález ústavního soudu

Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. III. ÚS 4270/16 ze dne 10. května 2017

Internetové zdroje:

Dějiny obce Lhota u Dobřan. *plzen-lhota.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: <https://www.plzen-lhota.cz/obec-lhota/>

Historie obce Krhová. *krhova.cz* [online]. 2002 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.krhova.cz/>

Insolvence obcí. *ceska-ustice.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/01/ministerstvo-spravedlnosti-insolvenncni-pravo-nepredstavuje-reseni-financnich-obtizi-obci/>

Místní referendum. *valassky.denik.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: https://valassky.denik.cz/zpravy_region/mezirici-schvalilo-referendum-o-odtrzeni-krhove-a.html

Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. III. ÚS 4270/16 ze dne 10. května 2017 [online]. 2017 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <https://iudictum.cz/234942/iii-us-4270-16>

Novela zákonů o územních samosprávných celcích, verze z roku 2011. *oziveni.cz* [online]. 2011 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <https://www.oziveni.cz/wp-content/uploads/2011/04/novela-zakonu-o-USC-2011-verze-18-3-2011.pdf>

Nynější výčet vojenských újezdů. *acr.army.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>

Optimalizace vojenských újezdů. *acr.army.cz* [online]. 2015 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>

Přehled nově vzniklých obcí. *acr.army.cz* [online]. 2015 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>

Přehled vývoje obyvatelstva. *zanikleobce.cz* [online]. 2006 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=262>

Rušení újezdu. *vojujezd-brdy.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: <https://www.vojujezd-brdy.cz/Ruseni-ujezdu/>

Sborník odboru dozoru a kontroly veřejné správy za rok 2014. *mvcr.cz* [online]. 2014 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.oziveni.cz/wp-content/uploads/2011/04/novela-zakonu-o-USC-2011-verze-18-3-2011.pdf>

Sdělení Ministerstva vnitra o vyhlášení nových voleb. *mvcr.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/nove-volby-do-zastupitelstev-obci-krhova-policna-a-panenske-brezany-dne-5-ledna-2013.aspx>

Spor o nemovitý historický majetek s obcí Krhovou. *valasskemezirci.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: https://www.valasskemezirci.cz/assets/File.ashx?id_org=17636&id_dokumenty=31624

Usnesení vlády České republiky ze dne 2. května 2001 č. 418 + P. *albatros.odok.cz* [online]. 2001 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: https://albatros.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/27A94F8B2D5170DAC12571B6006D26BE

Vypálení Lidic a Ležáků. *zanikleobce.cz* [online]. 2007 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1442651>

Základní informace o městské části Plzeň 10. *umo10.plzen.eu* [online]. 2003 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.plzen-lhota.cz/obec-lhota/>

Zaniklá obec Fláje. *zanikleobce.cz* [online]. 2006 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1436671>

Zaniklá obec Libkovice. *zanikleobce.cz* [online]. 2006 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=262>

Zápis místní komise o výsledku hlasování. *polnetifi.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: http://www.polnetwifci.cz/pdf/Vysledky_referenda.pdf

Kvalifikační práce:

FRONĚK, Jiří. *Vznik a zánik obce*: bakalářská práce. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, 2015. Vedoucí práce: Tomáš Louda.

Ostatní:

Dohoda o připojení obcí Malesice a Lhota ke statutárnímu městu Plzeň

SEZNAM KONZULTANTŮ

1. Bc. Zdena Hončarová – starostka městské části Plzeň 10 – Lhota
2. Lukáš Macíček – místostarosta obce Krhová

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Zodpovězené otázky místostarostou obce Krhová – panem Lukášem Macíčkem

Jak jsem se již zmínila, komunikoval se mnou místostarosta obce Krhová – pan Lukáš Macíček. Přes e-mail mi odpověděl na několik mých otázek.

1. Co vedlo nynější samostatnou obec k tomu, aby se oddělila od Valašského Meziříčí?

Obec Krhová byla v minulosti samostatnou obcí s vlastním kulturním domem, kinem, školou, školkou a bohatým kulturním životem. Jako místní část města Valašské Meziříčí byla však obec Krhová přehlížena a dlouhodobě nebylo investováno do technické infrastruktury (chodníky, veřejné osvětlení nebo komunikace byly často ještě ze 70. let minulého století). Pomyslným přetečením poháru-katalyzátorem byl záměr Města Valašského Meziříčí zrušit místní pětiletou školu.

2. V čem vidíte výhody oddělení vaší obce od VM?

Osobně jsem zastáncem co největší decentralizace moci a rozhodovacích procesů, které by měly zůstat na obecní úrovni. Občané nejlépe vědí, kde je třeba investovat finanční prostředky a co je trápí. Vedle finanční „nezávislosti“ a možnosti rozhodovat si sám, vidím jako největší pozitivum a přínos v „obecním uvědomění“ občanů a oživení a rozvoj kulturního života v obci.

3. V čem vidíte naopak nevýhody oddělení (jestli vůbec nějaké)?

Žádné negativa oddělení nevidím, s nynějším vedením města spolupracujeme

Příloha č. 2 – zodpovězené otázky starostkou městské části Plzeň 10 – Lhota, paní Bc. Zdenou Hončarovou.

Paní Hončarová se mnou také komunikovala přes e-mail a odpověděla mi několik mých otázek.

1. Jak dlouho již působíte v roli starostky v městské části Plzeň 10?

V roli starostky jsem od září 2009.

2. Co vedlo Lhotu (tehdy jako samostatnou obec) k připojení ke statutárnímu městu Plzeň?

V době připojení jsem ve Lhotě nebydlela. Nicméně podle místních byly hlavními důvody vybudování kanalizace a napojení Lhoty na městskou hromadnou dopravu.

3. Co byla potřeba k tomu, aby se vůbec Lhota k Plzni připojila?

Byla nutná rozhodnutí všech zastupitelstev, tedy města Plzně a obce Lhota u Dobřan. Jejich rozhodnutím došlo k uzavření Dohody o připojení obcí Malesice a Lhota k městu Plzni.

4. V čem vidíte výhody připojení Lhoty? Co to současné městské části přineslo?

Občané jistě uvítali zavedení MHD, výstavbu vodovodu a další investice. Kromě toho také dostupnost zdravotní péče, jelikož připojením k městu jsme se stali okresem Plzeň – město a tím spádovou oblastí Plzně i v lékařské péči, což bylo moc důležité samozřejmě hlavně pro starší občany, kteří jinak dojížděli do Stoda. Dle mého názoru také to, že ve Lhotě byl zřízen plnohodnotný úřad, kde si občané mohou vyřídit téměř vše základní přímo v místě bydliště a nemusí kvůli tomu jezdit jinam. Z mého pohledu je také velmi důležitým faktorem to, že za sebou máme velké město. Takže v případě jakýchkoliv nečekaných problémů, přírodních katastrof či jiných komplikací, je stále připraven tým lidí, technika a určitě i finanční prostředky nám pomoci.

5. V čem vidíte naopak nevýhody připojení (jestli vůbec nějaké)?

Já osobně shledávám dvě hlavní – finance a rozhodování. Finance - jsme závislí na přerozdělování prostředků, které ze státního rozpočtu dostane město. Koeficienty, podle kterých se prostředky přerozdělují, jsou poměrně komplikované již několik let stále stejné. A nezahrnují, dle mého názoru, aspekty, které pro obvody jako je Lhota nebo Malesice jsou dost podstatné. A tím je například vybavenost obvodu. Rozhodování – Jako obvod máme kompetence rozhodovat o některých věcech, například rozpočet obvodu, využití nemovitého majetku svěřeného nám do správy, nicméně nemůžeme například majetek prodávat. Nebo například v rámci stavebního řízení, tak z územně-plánovacího hlediska o našem obvodu rozhoduje Magistrát města Plzně, odbor stavebně-správní. Takže o umístění stavby nebo rozdělování pozemků rozhoduje někdo, kdo může znát Lhotu jen z obrázků. A já jako starostka se dozvím o konečném rozhodnutí či vyjádření až v momentě, kdy je vydáno. Účastníkem řízení je totiž město Plzeň, a ne obvod. Již několikrát se stalo, že byly rozděleny pozemky tak, jak to obvod nechtěl, a nebyly dodrženy územní studie a přesto je vše platné. Tohle je pro obvod velmi limitující a je vlastně nemožné to jakkoliv ovlivnit.